

Het Bruuijsel

Vogelwacht Uden

Meer dan alleen vogels kijken

- Voorzitter** : Jan-Willem Hermans
Broekmorgen 28 - 5401 PK Uden
Tel.: 0413-269804
- Secretaris** : José Escher
Kruisstraat 13 - 5388 CH Nistelrode
Tel.: 0412-650180 E-mail: secretariaat@vogelwachtuden.nl
- Penningmeester** : Anita van den Acker
Raam 523 - 5403 TM Uden
Tel.: 0413-253151
- Bestuursleden** : Peter van de Braak, Jacques Raats en John Opdam
- Bankrelatie** : ABN-AMRO Uden, IBAN rekeningnr.: NL93 ABNA 0609 9682 54

♠HET BRUUIJSEL♠- nummer 1 - 2015

- Redactieleden** : Mignon van den Wittenboer, Martien van Dooren, John Hermans,
Jan-Willem Hermans, Peter Noy en vacature.
- Typewerk + correctie:** Tineke Huijs Mignon van den Wittenboer
Plantsoen 30, Heesch Stoppelveldseweg 1a, Heeswijk-Dinther
Tel.: 0412-451911 Tel.: 0413-785338
E-mail: tenphuijs@home.nl E-mail: mignonwittenboer@hotmail.com
- Eindredactie + kopij** : Peter Noy
Eikenwal 186 - 5403 KD Uden
Tel.: 0413-251691
E-mail: pknoy@hetnet.nl
- Drukwerk + omslag** : Graphiset B.V. te Uden.
- Samenstelling** : Graphiset B.V. te Uden.
- Verspreiding** : Lies Schoenmakers (coördinatie), Dorien en Theo Versteegden e.v.a.

QR code website:

♠HET BRUUIJSEL♠verschijnt 4x per jaar in een oplage van 300 exemplaren (incl. links)

- Clubgebouw** : De Groenhoeve
Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij)
Tel.: 0413-250047
- Website Vogelwacht** : www.vogelwachtuden.nl **E-mail:** info@vogelwachtuden.nl

We zien niet graag dat iemand gedeeltes van dit blad gebruikt, voordat we daar toestemming voor hebben gegeven.
Men dient dan wel het Bruuijsel als bron te vermelden.

Inhoudsopgave

Colofon.....	Redactie	01
Inhoudsopgave.....	Redactie	02
Van de Redactie... ..	Redactie	03
Mededelingen Bestuur.....	José Escher	04
Vacature redactiemedewerker (m/v).....	Redactie	05
Adverteerders steunen Vogelwacht Uden!.....	Redactie	06
Het Goudhaantje van 2014.....	Redactie	07
Nieuwjaarsreceptie in de Groenhoeve.....	Martien van Dooren	08
Dialezing Kraanvogels door Cor Speek.....	Martien van Dooren	08
JeugdVogelwacht... ‘Eidooier’	Peter van de Braak	09
Uitslag Kerstpuzzel 2014	Mignon van den Wittenboer	12
Bijzondere Waarnemingen.....	Peter van de Braak	27
Vogelwacht doet mee aan Ujese Kwis.....	Mignon van den Wittenboer	14
Vreedzame Oehoe’s in Volkel.....	Martien van Dooren	15
Dagexcursie Pier van IJmuiden	John Hermans	16
Landelijke tuinvogeltelling 2015	Arend Vermaat	17
Uilenwandeling in Maashorst.....	John Opdam	20
VLU werkdag langs de Strikseweg.....	Jan-Willem Hermans	21
1000-soortentelling Maashorst	Redactie	22
Uden is weer een heuse hoogstamfruitboomgaard rijker!.....	Willem Peters	23
Vogel in de Maashorst... ‘de Kleine Plevier’	Jan-Willem Hermans	24
Excursie Kraaijenbergse Plassen	Theo Vos	25
Interessante lezingen in Meppel en Udenhout.....	Mignon van den Wittenboer	28
Het achterbakse bos	Rob Bijlsma	29
Punt Transect Telling (PTT) in Bedafse bossen.....	Folkert Nijboer	32
Dagexcursie naar provincie Zeeland.....	Martien van Dooren	34
Fenologie: ‘jaarlijks terugkerende natuurverschijnselen’	Arend Vermaat	36
Huiszwaluwactie in 2015	Mignon van den Wittenboer	39
Vogelgriep: ‘waarom trekvogels de schuld krijgen’.....	Mignon van den Wittenboer	40
Wetenswaardigheden... ..	John Hermans	46
Lang weekend Biesbosch.....	Peter Noy	51
Jaarrond Tuintelling.....	Jolanda Rutten	52
Website Varia	Peter Noy	53
Activiteiten werkgroepen Vogelwacht Uden e.o.....	Redactie	54
Wat doet Vogelwacht Uden e.o.?	Redactie	56
Vogelwacht - Winkel	Koos Doorten / Bart Gras	57
Advertenties.....	Redactie	58

Let op: Sluitingsdatum KOPIJ voor het volgende Bruujssel is op 1 juni 2015

Van de Redactie

Je wordt met de neus op de feiten gedrukt als je in dit nummer leest over de dramatische achteruitgang van de Veldleeuwerik. Er komt steeds meer turbograsland en daar maakt hij graag gebruik van om te broeden. Maar hij krijgt niet de kans om zijn jongen daar groot te brengen. In Groningen en Drenthe komen elk jaar 30.000 jonge Veldleeuweriken om. Het maaiedrag van de boer wordt bepaald door de economie van het gras en niet door het broedbelang van de Veldleeuwerik. Ook faunaranden zijn dan geen oplossing, ze vormen zelfs een extra val. Want die trekken de Veldleeuwerik aan, die dan zijn genetisch bepaalde voorkeur geeft aan broeden in het grasland, dat daarnaast ligt. Hoe lastig kan goed natuurbeheer zijn?

Vorig jaar heeft de Kleine Plevier massaal gebroed bij het Palmven. Daar is de zwarte grond afgegraven en gebruikt voor de aanleg van de wildviaducten. Daardoor kwam de kale, kiezelachtige grond vrij en daar valt de Kleine Plevier voor. Er zijn 600 tot 1.000 broedparen in Nederland en dan ben je toch wel een kritisch vogeltje als het gaat om waar je wilt broeden. Blijkbaar valt het Palmven in de smaak. Met de toename van de begroeiing van het terrein zal het waarschijnlijk wel weer minder geschikt worden. Hoe toevallig mooi kan natuurbeheer zijn?

Confronterend is de column over het ‘Achterbakse bos’, die Rob Bijlsma maakte voor Vroege Vogels. Hij heeft weinig goede woorden over voor de niets ontziende kruistocht tegen de verkeerde natuur van het monofunctionele naaldbos. Met goede bedoelingen wordt gesleuteld aan de biodiversiteit door te kappen en te zagen. Maar daarmee wordt een utopie nagejaagd en een waardevolle werkelijkheid vernietigd. De columnist schuift de afname van roofvogels in bossen voor een deel op het conto van deze overactieve terreinbeheerders. Hij gebruikt harde woorden, maar die zetten je wel aan het denken. Hoe moeilijk kan goed natuurbeheer zijn?

De gemiddelde natuurbeheerder kent misschien 100 van de 28.000 diersoorten in Nederland en van geen enkele de ecologie, volgens de eerder genoemde columnist. Dat gebrek aan kennis is in zijn ogen de oorzaak van de domme veranderingsdrang. Niet iedereen hoeft het met zijn oordeel eens te zijn, maar hij heeft wel gelijk, dat ingrepen in de natuur om gedegen kennis vragen. Wat is dan mooier om mee te doen aan de 1000-soortentelling in de Maashorst? Groepjes van experts en leden van diverse natuurverenigingen gaan samen op zoek naar alle vormen van flora en fauna. Dat levert kennis op en kennis is weer de basis voor een goed natuurbeheer. Maar naarmate je meer weet, worden keuzen steeds moeilijker en dat geldt ook voor natuurbeheer.

Genoeg gemijmer over natuurbeheer. Dit nummer staat weer bol van de excursies, winterwaarnemingen en de vogeltellingen. De Vogelwacht is in alle richtingen uitgezwermd. Maar de lente komt er aan en de wintergasten maken plaats voor de zomergasten. Zelf moeten we afscheid nemen van de Goudvink, de Keep en het Sijsje, die in de winter ons stadstuintje hebben bezocht. Ze zijn voor ons een medicijn tegen de donkere, koude winter. De lente begint met de terugkeer van de zomergasten. In een mooi (fenologisch) overzicht kun je lezen wanneer de diverse soorten voor het eerst in onze omgeving worden waargenomen. Daar blijkt nog best veel variatie in te zitten. Je wordt weer wakker van de Zanglijster met zijn repeterende roep. Heerlijk, op naar buiten, maar vergeet dit nummer niet te lezen.

***Keep in onze tuin
(foto Tineke Huijs)***

Mededelingen Bestuur

Beste Vogelwachters,

Het voorjaar is weer begonnen en vandaag werd het zelfs ruim 17 graden. Lekker struinen in de Maashorst met de vele melodicën in de lucht.

In de laatste jaarvergadering is Willie Bergmans tot Goudhaantje van het jaar uitgeroepen. Willie helpt regelmatig met het maken van verschillende zaken maar in 2014 heeft hij royaal tijd gestopt in het maken van erg veel nestkommen voor de Huiszwaluwen. Deze zullen uitgedeeld worden aan de bewoners van huizen die vorig jaar nesten op hun erf hadden. Willie nogmaals proficiat!

De dialezingen

We hebben dit jaar alweer drie dialezingen achter de rug waarvan twee voor het publiek en één voor en door eigen leden. Alle drie de lezingen zijn erg goed bezocht en in maart hebben we voorlopig alweer de laatste twee lezingen waarvan een voor publiek. In september pakken we de draad weer op en zullen er nogmaals drie publiekslezingen en twee lezingen voor en door leden worden gegeven.

De Piepcursus

Bart Gras geeft dit jaar voor de tweede keer de piepcursus 'nieuwe stijl'. Naast het oefenen op geluiden maakt hij gebruik van sonogrammen. Een sonogram geeft de zang of roep weer in een diagram en zou het eenvoudiger moeten maken om de geluiden te leren herkennen en onthouden. Net als vorig jaar zijn er ook dit jaar weer twintig deelnemers, het maximale aantal! De cursisten zijn weer erg enthousiast en kijken uit naar de twee veldexcursies om hun lessen in de praktijk toe te passen.

De excursies

De meerdaagse excursies worden steeds populairder. De excursie naar de Biesbosch, Noord-Griekenland en ook Helgoland zijn allen volgeboekt. Maar graag willen we jullie oproepen om ook de halve- en hele dag excursies niet te vergeten. Eind februari zijn we met zo'n vijftien leden naar de provincie Zeeland geweest en hebben daar met prachtig weer vele mooie soorten kunnen zien. Houd de maandagenda in de gaten en ga zelf ook een keer mee.

En verder

- Op 28 maart is de Nationale Opschoondag waar IVN, sVLU en VWU samen een aantal stadsnatuurparken rondom Uden gaan schoonmaken. We roepen onze leden hierbij op om hier aan mee te doen. Samen kun je een boel werk verzetten en het is vaak nog gezellig ook. Nadere informatie volgt via de e-mail.
- Van 18 t/m 21 mei wordt weer de vogelvierdaagse gehouden. Net als de voorgaande jaren doen we opnieuw een oproep aan onze gidsen om mee te lopen. Er komen erg veel mensen op af en het is een stuk leuker om in kleinere groepen door de Maashorst te gaan wandelen.
- Tijdens het laatste weekend van mei, 29 t/m 31 mei wordt de 1000-soortentelling in de Maashorst georganiseerd. We proberen dan samen met IVN, sVLU en beschikbare natuurexperts om zoveel mogelijk soorten in kaart te brengen. Dit is een uitgelezen kans om mee te lopen met een expert en op die manier je kennis te vergroten van insecten, vogels, bomen etc.

Ook nieuwe leden roepen we op zoveel mogelijk mee te doen aan excursies en de wandelingen. Je kunt tijdens deze dagen veel leren van onze ervaren leden.

Nieuwe leden

De volgende nieuwe leden worden van harte welkom geheten in onze vereniging:

- Leon van de Weeterings uit Heesch
- Ria en Willie van Tilburg uit Schaijk
- Wim Vissers uit Schaijk
- Mark Janssen uit Uden

We hopen jullie allemaal regelmatig bij één van onze activiteiten te ontmoeten! ☺

Namens het bestuur,
José Escher

PERSONEELSADVERTENTIE

Vogelwacht Uden is op zoek naar een gemotiveerde

REDACTIE - MEDEWERKER (M/V)

ALGEMEEN:

- Een afwisselende en gevarieerde functie met veel eigen verantwoordelijkheid
- Je maakt deel uit van een enthousiast redactieteam, bestaande uit zes medewerkers
- Het vraagt niet veel tijd (hooguit enkele uurtjes per maand)
- Op jaarbasis worden vier redactievergaderingen gehouden

VOGELWACHT UDEN VRAAGT:

- Gevoel voor taal, met name Nederlands in woord en geschrift
- Enthousiasme en motivatie zijn een pré
- Geen specifieke vooropleiding, alleen gezond boerenverstand
- Kennis op het gebied van tekstverwerking (WORD)
- Voor alle leeftijden (van 18 tot 80 jaar)

VOGELWACHT UDEN BIEDT:

- Een gedegen inwerkperiode met professionele begeleiding
- Enthousiaste collega's en uitstekende doorgroeimogelijkheden
- Geen vergoeding (ook niet nodig, functie geeft veel voldoening)
- Uitstekende secundaire arbeidsvoorwaarden

BEN JE TOE AAN EEN VOLGENDE STAP IN JOUW CARRIÈRE?

(of wil je gewoon nog wat meer weten) neem dan gerust contact op met Peter Noy, telefoon: 0413-251691 of e-mailen kan natuurlijk ook naar: pknoy@hetnet.nl

Adverteerders steunen Vogelwacht Uden!

Ook voor 2015 willen wij onze adverteerders extra onder de aandacht brengen. Sinds een groot aantal jaren steunen zij Vogelwacht Uden door het plaatsen van een advertentie in ons mooie clubblad. Met deze extra inkomsten kan de Redactie de drukkosten van Het Bruujsel in de hand houden. Gelukkig is iedereen bereid om ook voor het komende jaar zijn steentje hieraan bij te dragen. Na jaren van recessie zijn de economische vooruitzichten voor 2015 weer positief!

We gaan er vanuit dat het komend jaar ook voor onze adverteerders succesvol wordt. Door er samen de schouders onder te zetten, moet dat zeker gaan lukken!

Subsponsor is Drukkerij Graphiset uit Uden, die de omslagen van het Bruujsel evenals het binnenwerk sponsort. Zij werken het clubblad verder compleet af (hechten, nieten etc.). Tevens een woord van dank aan al degenen die in welke vorm dan ook een bijdrage leveren om de doelstellingen van de vereniging te realiseren. Dit kan zijn in de vorm van een geldbedrag of in natura!

Iedere adverteerder ontvangt vier keer per jaar een gedrukte versie van Het Bruujsel. Daarnaast kan men ervoor kiezen een hyperlink te ontvangen waarop de digitale versie kan worden gedownload. Tot slot verwelkomen wij een nieuwe adverteerder, Bolk & De Bekker Accountants uit Uden. Kijk voor meer informatie op www.bolkendebekker.nl. Zie advertentie op pagina 61.

Het bestuur bedankt hierbij alle adverteerders en subsponsors voor de prettige samenwerking. En voor onze ledené loop eens binnen bij onze adverteerders!

Enorm Snijders Metaal	Kapelstraat 1	5401 EC	Uden	pag.63
Rijwielhandel Wim de Wilt	Kerkstraat 4	5401 BE	Uden	pag.62
De Bruin Verzekeringen	Velmolenweg 87	5401 HL	Uden	pag.63
Bolk & De Bekker Accountants	Velmolenweg 50	5404 LD	Uden	pag.61
Slagerij Frans Knobbout	Drossaard 12	5403 ET	Uden	pag.62
Kanters Loonbedrijf	Duifhuizerweg 8	5406 TB	Uden	pag.62
Nobru Technisch Personeel B.V.	Rondweg 73	5406 NK	Uden	pag.59
De Bloemenkelder	Botermarkt 7	5404 NV	Uden	pag.61
Tuincentrum De Kleuter	Goorkensweg 1	5408 SC	Volkel	pag.60
Cock Uland, de Fietsenwinkel	Drossaard 47	5403 ES	Uden	pag.64
Atriensis B.V., Thuis in wonen	Past. Petersstr. 170-40	5612 LW	Eindhoven	pag.61
4Feedt Honden en Katten Speciaalzaak	Volkelseweg 26	5405 NA	Uden	pag.59
Foto Rooijmans	Markt 10	6021 VD	Budel	pag.58
Kinderboerderij Groenhoeve - Uden	Artillerieweg 3	5403 PB	Uden	pag.64
Boekhandel Bert van der Heijden	Mondriaanplein 12	5401 HX	Uden	pag.60
Jumbo (Super de Boer)	Drossaard 14-18	5403 ET	Uden	pag.64
Foto De Vakman	Marktstraat 10	5401 GH	Uden	pag.62
Willemssen Tuin- en Parkmachines	Kerkstraat 117	5411 CK	Zeeland	pag.63
Hans van den Heuvel Houtbewerking	Leurke 2a	5427 EE	Boekel	pag.64

Het Goudhaantje van 2014

Tijdens een drukbezochte jaarvergadering op 26 februari is Willie Bergmans door het bestuur van Vogelwacht Uden uitgeroepen tot 'Goudhaan van 2014'. Deze oorkonde is een erkenning voor de vele verdiensten die Willie tijdens zijn dertigjarig lidmaatschap voor de Udense Vogelwacht heeft verricht.

Onder luid applaus van het bestuur en de aanwezige leden werd hem door voorzitter Jan-Willem Hermans de bijbehorende onderscheiding opgespeld. In een korte toespraak werden de verdiensten van Willie voor de club geschetst. Al meer dan dertig actief lid van de Vogelwacht en altijd bereid om de handen uit de mouwen te steken. Of het nu metselwerk is voor de oeverzwaluwenwand op het Hemelrijk in de jaren tachtig van de vorige eeuw of de huiszwaluwenactie van 2014, Willie is altijd bereid om de helpende hand te bieden. Zijn bijdrage aan dit laatste project is, dat hij in zijn eentje maar liefst 120 kunstnesten voor de huiszwaluwen heeft gemaakt. Daarnaast is Willie al vele jaren actief binnen de werkgroep Uilen én Nestkasten. De uren die hij daarvoor in het veld is geweest om te inventariseren zijn niet meer te tellen! Menig vrij uurtje heeft hij daarvoor opgeofferd. Gelukkig steunt zijn vrouw Willemien hem daarin!

Deze prestatie is voor het bestuur aanleiding geweest om niemand anders dan Willie Bergmans dit jaar tot 'Goudhaan van het jaar' te kronen. Omdat Willie een man is van weinig woorden, wanneer het om toespraken gaat, was zijn dankwoord vrij kort, maar uit de blik in zijn ogen sprak blijdschap en trots met deze onderscheiding.

Namens de redactie, van harte proficiat met jouw uitverkiezing tot 'Goudhaan van het jaar 2014'.

Nieuwjaarsreceptie in de Groenhoeve

Op zondag 4 januari was er weer een gezellige nieuwjaarsbijeenkomst van de Vogelwacht en IVN. De opkomst was redelijk, maar niet massaal. Na de koffie vertrokken we naar Theater Naat Piek voor de traditionele nieuwjaarswandeling. Daar aangekomen bleek de groep een stuk groter te zijn geworden met degenen die rechtstreeks naar Naat Piek waren gekomen. We hebben er een wandeling richting Zeeland van gemaakt, onderwijl de laatste nieuwtjes uitwisselend. De een was gestopt met werken per 1 januari en de ander was net opa geworden. Toch wel onderwerpen die bij de leeftijd van de deelnemers pasten. Maar het ging natuurlijk ook over vogels en de natuur in het algemeen. Een Goudhaantje en Zwarte Mees ontsnapten niet aan de aandacht van de wandelaars.

Enkele deelnemers aan de nieuwjaarswandeling

Na een uurtje waren we weer terug bij het startpunt en we hadden toch zeker voor een piek plezier gehad. Smerige schoenen weer uit en terug naar de Groenhoeve. Hier had een klein groepje ondertussen alles in gereedheid gebracht voor de Nieuwjaarstoast. Glazen, drank en een hapje. Maar eerst luisteren naar de nieuwjaarstoespraak van de voorzitters van de Vogelwacht en IVN. Jan-Willem Hermans als eerste met een korte terugblik over het afgelopen jaar en

een vooruitblik naar het nieuwe jaar, waar weer veel op stapel staat met name als het gaat over de ontwikkeling van de Maashorst. Vogelwacht en IVN moeten daar samen heel hard voor werken om het voor beide organisaties in de goede richting gestuurd te krijgen. Het verhaal van Joep van Lieshout sloot hier naadloos op aan met weglating van het gras dat Jan-Willem al voor zijn voeten had weggemaaid. Na de toespraken werd het glas geheven en getoast op het nieuwe jaar, waarin eenieder hopelijk zowel privé als bij de vereniging veel mooie belevenissen zal ervaren. Daarna was er nog gelegenheid om gezellig wat na te praten en rond half twee zat het er weer op.

Martien van Dooren

Dialezing Kraanvogels door Cor Speek

Dinsdag 13 januari een prachtige lezing van Cor Speek gehad in de Groenhoeve. Hij liet twee van zijn films zien. Cor beperkte zich tot een inleidend woordje en liet daarna zijn werk voor zich spreken. Voor de pauze een indrukwekkende film over de Strabrechtse Heide en het Beuven. Na de pauze de in de media al aangekondigde film over de Kraanvogels met hun diverse pleisterplaatsen in Europa tijdens de trek van en naar Afrika. De zaal was zoals gebruikelijk weer afgeladen vol en de aanwezigen keken twee keer drie kwartier ademloos toe. De films waren kant en klaar gemonteerd met geluid en voorzien van een aangenaam klinkende commentaarstem met de juiste informatie. De films straalden rust uit, geen camera die steeds van links naar rechts pendelde of in- en uitzoomde, een vast standpunt en op statief. Heel professioneel. Cor zelf hebben we tijdens de films niet aan het woord gehoord, terwijl hij in zijn inleiding liet blijken ook een heel boeiend verteller te zijn. Het was een zeer geslaagde avond.

Martien van Dooren

Iedere derde zaterdag van de maand komen ze bij elkaar om te beleven wat vogels kijken is. Soorten als Klaptekster, Nachtwaluw en Kerkuil pronken op hun waarnemingslijsten. JeugdVogelwacht Uden is hét voorbeeld voor alle volwassen leden. Een verslag van de activiteiten mag als eidooier dan ook niet ontbreken in het Bruuijsel.

Seizoen 2013 / 2014

Wintervoeding

Om de vogels de winter door te helpen zijn we deze ochtend voederappels gaan maken. En natuurlijk ook nestkasten voor het voorjaar. De pakketten met hout en spijkers lagen al klaar. Deze zijn destijds geschonken door de Bosbeertjes uit Erp. Voordat we begonnen te timmeren werd er nog uitgelegd waarom er nestkasten gehangen worden. In de Groenhoeve hangen diverse voorbeeldnestkasten, waarbij verteld werd voor welke soorten deze bedoeld zijn. Erg fraai is de Koolmeesnestkast die door een Grote Bonte Specht als klankbord was gebruikt. Daarom hebben we nu nestkastjes met een metalen plaatje rondom het gat, zodat de spechten deze opening niet groter kan hakken. De jeugd stond echter te popelen om te gaan timmeren. Ieder mocht minimaal twee kastjes maken, waarvan ze er één mee naar huis mochten nemen. Na de nestkasten hebben we ook nog voederappels gemaakt met dennenappels, vet en vogelvoer. Het vet werd verwarmd

De nestkastjes en voederappels zijn klaar

in een grote pan waar we vogelvoer bij hebben gedaan. De jeugd mocht nu met handschoenen aan de dennenappels vol met voer smeren. Vele appels zijn deze ochtend gemaakt.

Omdat het buiten ook nog mooi weer was zijn we natuurlijk ook nog even een rondje gaan lopen. Met twee groepjes zijn we het park ingelopen, waarbij ieder groepje natuurlijk de meeste soorten wilde scoren. In totaal zijn er zestien vogelsoorten gezien, o.a. Heggemus, Roodborst, Boomklever, Boomkruiper, Goudhaantje. Bij terugkomst hebben we de nestkasten en voederappels verdeeld.

Wilgen Knotten

Op een koude zaterdagochtend zijn we bij de Kersenboomgaard bijeen gekomen. Hier staat een rij met knotwilgen die we al jaren met onze jeugdgroep bijhouden. Lies Schoenmakers vertelde ons de reden van het snoeien en ook hoe we moeten snoeien. Deze keer zijn er ook diverse ouders en vriendjes meegekomen om te helpen. Deze hulp hadden we hard nodig want het is flink aanpakken. Al vrij snel werden de trappen meegenomen en stonden ze tegen de diverse wilgen. Overal hoorde je al takken vallen, wat werd er hard gewerkt. Deze takken werden gebruikt als afscheiding met de rondweg. Hier kunnen ook vogels en insecten in gaan huizen. Tussentijds hebben we natuurlijk gepauzeerd, waarbij we zelfs gevulde koeken kregen van LA21. Met dit harde werken gingen deze er wel in.

Hier wordt heel hard gewerkt

Maar erg veel tijd hadden we niet, de jeugd wilde al snel weer aan de slag gaan. De knotwilgen moesten allemaal geknot worden. Ook de gemaakte nestkasten van onze vorige activiteit hebben we in de kersenboomgaard opgehangen. De mezen zullen hier wel blij mee zijn.

Vogelsport

Deze ochtend een super leuke bijeenkomst gehad met de Jeugd Vogelwacht. Er was een goede opkomst, maar liefst zestien kinderen. Ons doel was om in het Sportpark in Uden alle vogels die we tegenkwamen eens goed te bekijken. De kinderen moesten zelf de soortnaam op zien te zoeken. De opdracht was dan ook dat niemand! (ook de begeleiders niet) mocht zeggen welke soort het was! Eerst moest iedereen de kans krijgen om zelf goed te kijken en zelf op te zoeken welke soort het zou zijn. Het enige wat wel gezegd mocht worden waren de kenmerken: zoals 'een zwarte vogel', 'net zo groot als een merel', 'grote witte vlek', 'een pluimpje op z'n hoofd' en dat soort dingen. Natuurlijk ging dit door enthousiasme wel eens mis en werd toch de soort geroepen, maar over het algemeen kreeg iedereen echt de kans om de vogel zelf goed te zien en op te zoeken. Een leuke bezigheid!

Het begon al direct na de parkeerplaats: een paar zwarte vogels van verschillende formaten goed bekeken en op naam gebracht (Zwarte Kraai, Merel, Spreeuw) en op dezelfde plek zagen we een Grote Bonte Specht die super lang op dezelfde plek bleef zitten. Eerst konden we de achterkant van de kop niet zien en in het boekje stond duidelijk dat je daaraan kon zien of het een mannetje of een vrouwtje was. Later bleek er toch duidelijk rood op de kop te zitten: dus een man! Even verder hadden we een goed zicht op het gras waar we maar liefst vier nieuwe soorten konden zien. Dus iedereen moest alle vier de soorten gezien en opgezocht hebben en toen konden de soorten bekend gemaakt worden: Spreeuw, Houtduif, Ekster en Waterhoentje. Per abuis werd eerst nog Meerkoet genoemd, ook door de begeleider, maar later zagen we het Meerkoetje en toen werd nog uitgelegd dat een meer-KOE-t zwart/wit is net als sommige koeien, dat is een goed ezelsbruggetje.

Vervolgens hoorden en zagen we een aantal zangvogeltjes, die niet stil wilden blijven zitten. Gelukkig waren er een paar kinderen bij die zelfs wat vogels op het geluid konden herkennen. Zo werd de slag van de Vink gehoord en ook de Groenling kon met het geluid op naam gebracht worden. Vlak daarna riep één van de begeleiders ineens: een Appelvink!!! (ja, dat mocht niet, maar ach, we hebben het hem vergeven). De Appelvink zat vlakbij maar voordat de anderen hem hadden gezien kwam er een hardloper vlak langs de Appelvink en toen is ie gevlogen... Maar vrijwel direct daarna werd hij ver weg in een hoge boom opnieuw gespot en in de kijker gezet.

Toen kwam hij nog dichterbij en uiteindelijk waren we zelfs blij dat hij weg vloog, want je kunt toch niet verder wandelen als er zo'n bijzondere vogel te zien is.

Via twee touwen naar het eiland

Na een korte regen-/hagelbui liepen we verder richting een grote vijver. Onderweg zagen we de 'gewone eend' die toch echt 'Wilde Eend' genoemd wordt. En op het water een meeuw met zwarte vlekjes achter z'n oog. Dat is een lastige om op te zoeken, maar met wat hulp bleek dit een Kokmeeuw te zijn die in de zomer een hele zwarte kop heeft, maar nu dus niet. Ook zat er een hele speciale eend die wel goed op te zoeken was: de Kuifeend! Dat is nog eens een leuke soort, die is tenminste lekker herkenbaar en toch heel bijzonder in Uden! Ook werden er een groep Grote Canadese ganzen gezien met hun zwarte nek. Daarna hebben de kinderen zich even heerlijk uitgeleefd op 'het eiland' waar ze via twee touwen naar toe konden klauteren. Op weg naar de andere kant van het sportpark zagen we nog een hele groep Boomklevers die achter elkaar aan zaten. Gelukkig bleven ze ook een tijdje stil zitten zodat iedereen goed het 'zorromasker' kon zien. Vervolgens nog snel een bezoekje gebracht aan de 'plas bij de Bentley' en daar werd (zoals verwacht) nog een andere heel bijzondere eend 'gescoord'. Het opvallendste aan deze eend was dat hij duidelijk een hele bruine kop had. Maar dat bleek toch niet voldoende te zijn om hem op naam te brengen. Er kwamen echt heel veel verschillende namen van eenden voorbij maar het duurde toch wel even voor de witte vlek op de snavel uitkomst gaf: het was een Tafeleend! Deze laatste wandeling (en het sjouwen met takken en zo) zorgde ervoor dat iedereen het lekker warm had, hoewel de meeste kinderen dat niet als 'lekker' benoemden, er werd nu zelfs geklaagd dat ze het 'veel te warm' hadden. Dat ze nog geen twee uur daarvoor liepen te mopperen over 'zulke koude voeten' waren ze dan ook alweer lang vergeten.

Echt naar buiten?

Ken je kinderen die wel warmlopen voor een grote portie natuur op elke derde zaterdag in de maand en hier erg graag tijd voor vrij willen maken, laat ze contact opnemen met mij. Een keer vrijblijvend meelopen kan natuurlijk altijd. Opgeven kan op www.vogelwachtuden.nl en klik op jeugd.

Peter van de Braak
(Jeugdcoördinator, telefoon 0413-253586)

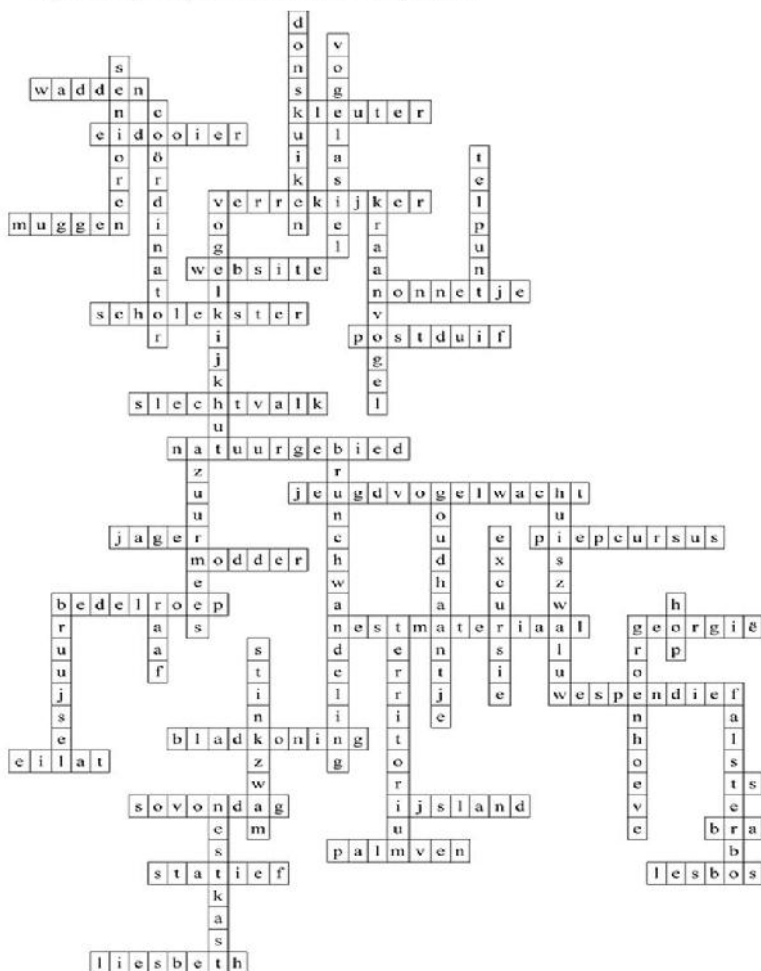

Goed kijken en op naam brengen van vogels

Uitslag Kerstpuzzel 2014

Het kostte verschillende leden heel wat hoofdbreken om de Kerstpuzzel in het voorgaande Bruujtsel goed op te lossen. Uiteindelijk wisten slechts vijf lezers de goede oplossing in te sturen. Onder deze vijf goede inzendingen is een leuke prijs verloot: **Annelies Timmerman** mag aan de redactie doorgeven in welke maat ze graag het prachtige Vogelwacht T-shirt wil ontvangen. En hieronder natuurlijk de goede oplossing:

Oplossing Vogelwacht kruiswoordpuzzel:

Oplossing Vogelcryptogram:

Soepgans
Huismus
Topper
Kerkuil
Kokmeeuw
Lepelaar
Paap
Tapuit
Koekoek
Putter
Vink
GrauweGors
Kempmaan
Ooievaar
Klapekster
Brilduiker
Zomertortel
Torenvalk
Kwartel
Visdief
GeleKwikstaart
Wielenaar
Knobbelswaan

Oplossing Foto-crypto:

Visarend	Bergfluit	BonteVliegenvanger	Goudhaantje
Graspieper	Haakbek	Harlekijneend	Keep
IJsduiker	Krekelzanger	Kwartel	MiddelsteJager
PalestijnseHoningzuiger	Ortolaan	Monniksgier	Nachtegaal
Zwartkop	SintHelenafazantje	Rotsklever	Poelruiter

Oplossing prijsvraagzin:

D	e	r	e	d	a	c	t	i	e	v	a	n	h	e	t		
b	r	u	u	j	s	e	l	w	e	n	s	t	a	l	l	e	
v	a	n	V	o	g	e	l	w	a	c	h	t	U	d	e	n	
h	e	t	n	i	e	u	w	e	j	a	a	r	m	e	e	r	
a	l	l	e	e	n	v	o	g	e	l	s	k	i	j	k	e	n

Bijzondere Waarnemingen

Na het telseizoen zien we onze wintergasten weer komen. De Klapekster was de afgelopen winter slechts met één exemplaar aanwezig. Evenals de Blauwe Kiekendief die nu maar af en toe gezien wordt. Zou het niet genoeg gewinterd hebben in het noorden? Soorten als Kepen en Koperwieken zijn er deze winter nauwelijks geweest. Gelukkig zijn er ook wat zeldzame vaste standvogels in onze omgeving aanwezig. De Raaf heeft weer een succesvol jaar gehad, de vijf uitgevlogen jonge vogels zijn deze winter niet meer gezien. Het mannetje Slechtvalk dat gewond in een opvangcentrum zit, is gelukkig vervangen door een nieuw exemplaar. Zouden ze dit jaar tot broeden overgaan, dan zou dit het tweede broedgeval in onze regio zijn.

Keep (foto Marc Gottenbos)

Wil je op de hoogte blijven kijk regelmatig op onze site www.vogelwachtuden.nl

Peter van de Braak (Inventarisatiewerkgroep), T: 0413-253586 E: petervandebraak@gmail.com

Datum	Aantal	Soort	Locatie	Waarnemer
29-11-2014	1	Bruine Kiekendief	Telpost Brobbelbies Zuid	Gerard van Aalst
30-11-2014	2	Raaf	Maashorst - 3 Vennen	Leo Ballering
01-12-2014	114	Kleine Zwaan	Vorstenbosch - Dintherse Heide	Otto Kwak
06-12-2014	1	Blauwe Kiekendief	Telpost Brobbelbies Zuid	Gerard van Aalst
10-12-2014	1	Klapekster	Maashorst - Schaijkse Heide	Marc Poulussen
16-12-2014	1	Ooievaar	Uden - Melle	Harry Claasen
29-12-2014	2	Brilduiker	Volkel - Hemelrijk	Gerard van Aalst
05-01-2015	2	Velduil	Maashorst - Schaijkse Heide	Chris van Lieshout
07-01-2015	1	Pijlstaart	Uden - Leijgraaf	Wim van Lanen
17-01-2015	4	Bokje	Maashorst - Begrazingsgebied	Gerard van Aalst
24-01-2015	74	Kleine Zwaan	Odiliapeel - Buitengebied	John Hermans
08-02-2015	1	Waterral	Zijtaart e.o.	Leo Ballering
09-02-2015	2	Slechtvalk	Uden - Bogerd / Vijfhuis	Marijn van de Braak
13-02-2015	1	Kokardezaagbek	Venhorst - Voskuilenheuvel	Albert Jacobs
13-02-2015	1	Slechtvalk	Veghel - De Amert	William van der Velden
14-02-2015	2	Ooievaar	Erp - Bolst	Jos Welte
19-02-2015	3	Waterpieper	Maashorst - Herperduin	Eric van Dijk
19-02-2015	1	Vuurgoudhaan	Erp - Leijgraaf	Martien van Dooren
24-02-2015	1	Grote Zaagbek	Maashorst - Begrazingsgebied	Gerard van Aalst
27-02-2015	1	Brilduiker	Maashorst - Hofmans Plassen	John Hermans
28-02-2015	2	Casarca	Princepeel	Jos van der Wijst
28-02-2015	1	Klapekster	Maashorst - Brobbelbies	Harry Claasen
02-03-2015	1	Rode Wouw	Zeeland - Graspeel	Hans van Ooijen

Vogelwacht doet mee aan Ujese Kwis

Op 27 december nam een enthousiast team van de Vogelwacht voor de tweede keer deel aan de Ujese kwis. Voor wie niet bekend is met dit fenomeen: de Ujese kwis is een spel waarbij in teamverband op een avond een vrij ludieke vragenlijst ingevuld moet worden. Deze vragen en opdrachten zijn heel divers, van 'weetjes', kennis van het Ujes dialect, rekenvragen tot opdrachten waarbij zaken getest of buiten opgespoord moeten worden. Het is dan ook belangrijk om te kunnen beschikken over een behoorlijk groot team; mensen die overal verstand van hebben of juist van één ding heel veel weten, mensen die goed de weg kennen in Uden, thuis achter de computer supersnel kunnen googelen of fervente puzzelaars zijn. Hoe meer teamleden hoe groter de kans op succes!

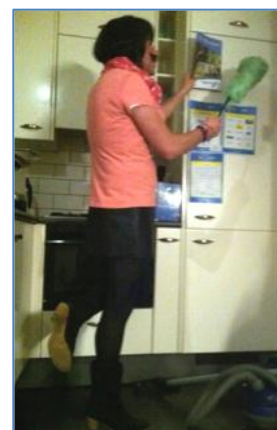

Ondanks de sneeuw en gladde wegen verzamelen zich de 27^e een aantal vogelwachters thuis bij Peter van de Braak. Snel worden alle laptops aan de WiFi van Peter gekoppeld en is het wachten op Jan-Willem die het omvangrijke vragenboek bij de kwis-organisatie ophaalt. Peter heeft inmiddels een WhatsApp-groep gereed van leden die ons vanuit thuis willen helpen. Leden waarvan we wisten dat ze in een ander team meedoen worden uit de Appgroep verwijderd, want we gaan natuurlijk onze geniale antwoorden niet met iedereen delen. Aan de groep worden ook nog extra hulptroepen toegevoegd: familieleden die ook hadden aangeboden om mee te zoeken naar antwoorden. Achteraf vonden die het zo leuk dat ze hopen dat er ook een 'Tilburgse kwis' gaat komen en anders overwegen naar Uden te verhuizen.

Zodra het kwisboek binnen is worden de zestig pagina's verdeeld en begint iedereen zo snel mogelijk naar antwoorden te zoeken. Een vrij chaotisch gebeuren maar natuurlijk wel veel meer dan alleen vogels kijken! Vragen die geschikt zijn om rond te sturen worden door Peter van de Braak gefotografeerd en op de WhatsApp groep geplaatst. De eerste antwoorden worden al snel genoteerd: van de vertaling van 'Skuttelslet', de betekenis van 'Sesterlaan' of hoe hoog Hengstheuvel ten opzichte van NAP ligt: enkele weten we meteen, andere worden na een flinke zoektocht op internet gevonden. En dan zijn er ook nog vragen als: welke smaken hebben de theezakjes en kauwgums in de witte envelop. Snel theezetten dus, kauwgums in stukjes verdelen en proeven. Een lastige opdracht blijkt het om om 22.00 uur in te loggen op een webcam ergens in een winkelstraat op Bonaire. Hier zal iemand verschijnen om vijf vragen op borden voor de webcam omhoog te houden. Maar helaas is de server op Bonaire niet berekend op zoveel belangstelling uit Uden en gaat het beeld om 22.00 uur op zwart. Susan heeft een geniale ingeving om haar nicht op Bonaire te bellen en te vragen naar de bewuste winkelstraat te lopen om zo toch de vragen te bemachtigen. Maar gelukkig lukt het tussendoor toch wat screenshots van de webcam te maken en de vragen te beantwoorden. Om 20.30 uur vertrekt Jan-Willem weer naar Markant (met een zakje Fishermansfriend en een folder van de Lidl) voor de geheime opdracht. Vorig jaar werd Jan Verhoeven daar verrast met het invullen van de cito-toets, dit jaar blijkt dat Jan-Willem vooral geluidsfragmenten moet beluisteren.

Ook zijn Chris, Koos en Jan in Uden op pad gegaan om te zoeken welke adressen bij foto's van markante voorgevels en voordeuren horen, hoeveel miniatuurauto's er in de vitrine bij Stevens auto elektronica staan of wat de inhoud is van de grootste wijnfles in de etalage van het wijnhuis. Al met al een hele klus om tot de juiste antwoorden te komen, maar gelukkig krijgen we flink hulp van de mensen op de WhatsApp groep.

Tussendoor wordt ook nog een teamlid verkleed om een shot uit te clip van Queen 'I want to break free' uit te beelden. Vreemd dat niemand zich spontaan als vrijwilliger aanbiedt.... Iets voor 23.00 uur zit onze tijd erop en moet het kwisboek weer bij Markant ingeleverd worden. We hebben ons uiterste best gedaan, maar we realiseren ons best dat een hoge score met zo'n klein team moeilijk haalbaar is. Op zaterdag 17 januari gaan we met een deel van het team naar Markant voor de uitslag en feestavond van de Ujese kwis. Na een spannende avond blijkt dat we 65^e geworden zijn, maar in een deelnemersveld van 150 teams mogen we daar niet echt over klagen. Wat ons betreft is het zeker een uitdaging om volgend jaar onze score te verbeteren en we hopen dat er dan nog veel meer leden bereid zijn ons te helpen.

Marc Mercury

Mignon van den Wittenboer

Vreedzame Oehoes in Volkel

Op woensdagmiddag 11 maart was het 's middags prachtig weer voor een vogelwandeling. Ik besloot een rondje Hemelrijk te lopen, misschien zit er al een vroeg steltje dacht ik. Maar vanwege de vrije woensdagmiddag was het drukker met schoolkinderen dan met vogels. Op het eind van mijn ronde, vlak bij de oeverzwaluwenwand kwam ik zo'n groepje kinderen tegen, zoals gebruikelijk met veel lawaai en allemaal een stuk tak in de hand. Zij zeiden mij dat er een Oehoe in de bomen zat. Ik had wel een erg grote vogel tussen de bomen door zien vliegen maar dacht dat het een buizerd was. Ik zag er daarna ook twee boven de bomen cirkelen. Ik bleef echter alert, fototoestel bij de hand, je weet maar nooit. Het was rond kwart over drie. Ook de kraaien waren erg luidruchtig. Maar de Oehoe liet zich niet meer zien. Toch loos alarm? Weer thuis ging ik eten koken en was het voorval al weer bijna vergeten tot zo rond kwart voor zes

Oehoe (foto John Hermans)

Marc Poulussen de Vogelwacht App roodgloeiend liet worden met berichten over een mogelijke Oehoe bij het Hemelrijk. Ik wist meteen dat het raak was en ben samen met Dieny onmiddellijk in de auto gesprongen en rustig naar de Heikantstraat gereden (Dieny reed). En er zat vanaf half vier inderdaad een Oehoe in de achtertuin bij iemand, hemelsbreed nog geen vijftig meter van het punt waar ik hem die middag op het Hemelrijk waarschijnlijk gezien heb. Heel vreedzaam en zeker geen agressief gedrag. Gelukkig was het nog net licht genoeg voor een paar mooie foto's. Al snel waren er een stuk of tien à vijftien leden van de Vogelwacht Uden aanwezig. Zo rond kwart over zeven vond de vogel het welletjes en vertrok weer. We hebben niet kunnen zien of hij een ring droeg. Een paar mensen die

net te laat kwamen zijn nog de achterkant van de tuin ingelopen omdat hij daar nog even gezien werd. Zij kwamen terug met de verrassende mededeling dat het er zelfs twee waren. Het was te donker om nog verder te gaan zoeken. Dan begint de speculatie, zijn het ontsnapte exemplaren, hebben ze bij dierenpark Zie-Zoo, aan de andere kant van het Hemelrijk, een koppeltje Oehoes? Toen de adrenaline weer tot een normaal niveau was gedaald en na de bewoners bedankt te hebben voor hun gastvrijheid keerden we terug naar huis en mocht ik zelf weer rijden.

Martien van Dooren

Dagexcursie Pier van IJmuiden

Zondag 28 december 2014 stond een excursie naar de Pier van IJmuiden op het programma. Altijd een mooie excursie en zeker zo tussen al de feestdagen in. Daarom stond ik 's morgens vroeg om 8.00 uur bij de Groenhoeve. Met drie auto's reden we vervolgens naar IJmuiden. De opkomst was niet groot omdat het de dag ervoor bij ons had gesneeuwd en kennelijk een aantal personen bang waren dat het nog glad op de weg was. Tot aan Utrecht lag nog sneeuw maar voorbij Utrecht had het helemaal niet gesneeuwd. Het zonnetje heeft de hele dag geschenen, maar met een temperatuur van rond het vriespunt was het wel koud.

Aalscholver

Bij de pier aangekomen bleek de zee rustig te zijn wat een voordeel is, anders kom je de pier niet op. De zuidpier loopt ongeveer anderhalve kilometer de zee in en is altijd een goede plaats om allerlei zeevogels te zien. Door het wegblijven van stormen zagen we op 28 december echter niet veel. Meestal heb je na een storm kans op zeldzame waarnemingen van zeevogels. Als eerste wilden we vooraan op de pier de Kuifaalscholver bekijken maar helaas hebben wij de soort niet gezien. Wel enkele gewone Aalscholvers. Eerder en later op de dag werd de Kuifaalscholver hier wel gezien maar helaas niet op het tijdstip dat wij er liepen. De pier oplopend zie je altijd tussen de betonblokken een aantal Steenlopers en Paarse Strandlopers. Ook zagen we al snel de Oeverpieper, die je hier 's winters altijd tegenkomt. Ook deze soort scharrelt tussen de betonblokken. Aan zijn donkere poten en de enkelvoudige roep is de Oeverpieper te onderscheiden van de Graspieper die lichtere poten heeft en dikwijls een dubbele roep (tjie-tjie) heeft. Ver op zee zagen we enkele Brilduikers en een groepje Toppereenden. De Toppereend vind je in Nederland in de winter dikwijls op zee, een totaal ander biotoop als je in de zomer op IJsland bent en je ziet ze dan broeden langs snelstromende riviertjes. Verder vlogen er regelmatig Roodkeelduikers langs, maar de soorten zoals Zeekoet, Jan van Gent en Drieteenmeeuw bleven helaas achterwege. Op het eindpunt hebben we nog een tijdje over de zee getuurd en hier zagen we uit de volle zee plotseling een Blauwe Kiekendief komen aanvliegen: een vreemd gezicht om zo'n landvogel boven zee te zien. Op de terugweg liet een Zeehond zich nog regelmatig zien en bij het begin van de pier zagen we twee Sneeuwgorzen. Alles bij elkaar toch teleurstellend, meestal zien we meer als we de pier oplopen.

Roze Pelikaan

We besloten nog niet naar huis te gaan maar naar Callantsoog. Hier werden een Kleine Burgemeester en de Roze Pelikaan gemeld. Onderweg van Alkmaar naar Callantsoog zagen we op de weilanden duizenden Kieviten en honderden Goudplevieren. Bij ons zie je ze in de winter nauwelijks, maar in een niet strenge winter zitten ze dus vooral in Noord-Holland. Bij Petten zagen we nog enkele Tureluurs en Bonte Strandlopers. Ook van deze soorten verblijven de meeste exemplaren in het zuiden, maar kennelijk wagen deze exemplaren het er op. Als het broedseizoen weer begint kunnen de blijvers de beste posities uitkiezen; zij hebben eerste keuze. Uiteindelijk

in Callantsoog aangekomen; midden in Callantsoog heb je een klein plasje. Hier zit de Roze Pelikaan op enkele meters afstand. Men zegt dat het een wild exemplaar is, maar het blijft toch vreemd om zo'n grote vogel van zo dichtbij in zo'n klein watertje te zien; een beetje een anticlimax, maar ik heb wel een mooie opname van deze Roze Pelikaan weten te maken. Op de plaats van de Kleine Burgemeester zagen we verschillende ganzen en meeuwen maar geen Kleine Burgemeester, helaas. Inmiddels was het al vier uur geweest dus we besloten om huiswaarts te gaan. Het is meer dan twee uur rijden voordat je weer in Uden bent. Alles bij elkaar iets te weinig aan spektakelsoorten gezien maar wel een prachtige dag gehad met mooi winters weer. Het blijft zeker de moeite waard om in de winter de kop van Noord-Holland te bezoeken.

John Hermans

Landelijke tuinvogeltelling 2015

Ook dit jaar is er in het derde weekend van januari een landelijke tuinvogeltelling gehouden. Traditioneel doen er een flink aantal leden van de Vogelwacht mee en die gegevens worden ook naar mij toegestuurd. Dan kan ik kijken of er verschillen zijn tussen Uden en omgeving en de rest van Nederland. Met de extra gegevens die de meeste tellers meesturen kan ik ook nog kijken of het uitmaakt of je een grote tuin hebt, of wanneer je telt ('s morgens of 's middags, zaterdag of zondag). Er hebben 27 tuinen meegedaan (landelijk meer dan 41 duizend).

Nummer 1: Huisemus
(foto John Hermans)

In 2015 zijn er in onze tuinen 33 soorten geteld, iets minder dan vorig jaar. Helaas hebben we geen nieuwe soorten dit jaar, terwijl er vorig jaar nog 4 nieuwe soorten konden worden bijgeschreven. Gemiddeld hebben we per tuin 11 soorten geteld (dat is 1 meer dan vorig jaar) en 31 vogels per tuin (ook 1 meer dan vorig jaar). Landelijk worden er 22,4 vogels per tuin geteld. De top 3 is ook dit jaar weer Huisemus (110), Koolmees (88) en Pimpelmees (75), bijna dezelfde cijfers als vorig jaar! Maar een soort werd er in elke tuin waargenomen en dat was de Koolmees. Vaak is de Merel ook in alle tuinen aanwezig, maar dit jaar ontbrak hij weer in 1 tuin. De tuin met de meeste soorten telde dit jaar 15 soorten, dat is veel minder dan vorig jaar. De tuin met de meeste vogels telde er 66, met nummer 2 er vlak achter met 64 vogels. Ook dat is veel minder dan vorig jaar en ook dit keer gaat het om grotere tuinen. De tuin met de meeste vogels ligt alleen dit keer aan de rand van het dorp met waterpartijen erbij. Onze telling heb ik in tabel 1 in een overzicht gezet.

Soort	Aantal	Tuinen	Presentie	Soort	Aantal	Tuinen	Presentie
Aalscholver	1	1	0,04	Merel	59	26	0,96
Boomklever	4	3	0,11	Pimpelmees	75	25	0,93
Boomkruiper	1	1	0,04	Ringmus	33	6	0,22
Buizerd	1	1	0,04	Roodborst	25	21	0,78
Ekster	26	18	0,67	Sijs	8	1	0,04
Gaai	12	8	0,30	Spreeuw	3	2	0,07
Goudvink	2	1	0,04	Staartmees	6	1	0,04
Groenling	48	9	0,33	Stadsduif	3	1	0,04
Gr. Bonte Specht	3	2	0,07	Turkse Tortel	58	17	0,63
Heggenmus	28	19	0,70	Vink	73	23	0,85
Holenduif	17	4	0,15	Waterhoen	4	1	0,04
Houtduif	48	17	0,63	Wilde Eend	19	1	0,04
Huisemus	110	16	0,59	Winterkoning	12	12	0,44
Kauw	45	13	0,48	Zanglijster	1	1	0,04
Kokmeeuw	17	2	0,07	Zilvermeeuw	1	1	0,04
Koolmees	88	27	1,00	Zwarte Kraai	12	7	0,26
Meerkoet	2	1	0,04				

Tabel 1. Aantallen, aantal tuinen waarin en presentie van de tuinvogeltelling in januari 2015 in Uden e.o.

Nederland, Brabant en Uden e.o.

Ik heb ook dit jaar een vergelijking kunnen maken tussen Uden, Brabant en Nederland. Tabel 2 geeft de top 10 van alle 3. Wat opvalt is dat in Uden de Pimpelmees hoger staat dan de Merel en dat wij de Groenling en de Ringmus in de top 10 hebben. De Ringmus is wel gezakt ten opzichte van vorig jaar, toen werden er in 1 tuin al 33 Ringmussen geteld. Landelijk waren nog de volgende opmerkelijke zaken:

- In de grote stad staat de Koolmees op 1 en worden er veel Halsbandparkieten geteld.
- Provinciale steden herbergen veel Kauwen en Turkse Tortels.
- In dorpen staat de Huismus op 1.
- Landelijk worden Merel en Koolmees in 81 % van de tuinen geteld.
- Huismussen worden in de grootste groepen geteld, gemiddeld zitten er 8 in zo'n groep.
- De Spreeuw werd in 2008 nog in bijna 100% van de tuinen geteld, nu is dat nog maar 30 %.

Top 10	Nederland		Brabant		Uden	
1	Huisumus	177187	Huisumus	20212	Huisumus	110
2	Koolmees	112902	Koolmees	16113	Koolmees	88
3	Merel	87277	Merel	12524	Pimpelmees	75
4	Pimpelmees	74095	Pimpelmees	10836	Vink	73
5	Vink	74052	Kauw	9564	Merel	59
6	Kauw	65047	Vink	9143	Turkse Tortel	58
7	Turkse Tortel	49267	Turkse Tortel	7345	Groenling	48
8	Houtduif	41212	Houtduif	6890	Houtduif	48
9	Roodborst	35938	Roodborst	5094	Kauw	45
10	Spreeuw	34882	Ekster	4778	Ringmus	33

Tabel 2. Vergelijking Nederland, Noord-Brabant en Uden e.o.

De gemeentes

In tabel 3 staan de resultaten per gemeente. Een aantal van onze tellingen zijn buiten deze vier gemeentes gedaan en doen hier dus niet mee. Maar er zijn hier ook tellingen in opgenomen die niet bij mij terecht zijn gekomen, dat is te zien aan het aantal Ringmussen in gemeente Landerd. Dat zijn er meer dan wij met elkaar samen geteld hebben. Ik vind het opvallend dat er nu veel meer verschillen te zien zijn, maar dat is waarschijnlijk te verklaren dat een enkele grote tuin enorm veel invloed kan hebben, veel meer dan in een optelling van een hele provincie. In Veghel is de Kauw opvallend afwezig in de top 10

Top 10	Veghel		Landerd		Uden		Bernheze	
1	Huisumus	273	Koolmees	122	Koolmees	197	Huisumus	254
2	Koolmees	209	Huisumus	108	Pimpelmees	159	Koolmees	212
3	Merel	138	Pimpelmees	101	Huisumus	145	Pimpelmees	146
4	Pimpelmees	129	Vink	91	Merel	138	Merel	137
5	Houtduif	101	Merel	77	Vink	107	Vink	132
6	Vink	79	Heggenmus	54	Houtduif	86	Houtduif	128
7	Ekster	64	Kauw	49	Heggenmus	77	Kauw	87
8	Heggenmus	61	Houtduif	49	Kauw	59	Heggenmus	75
9	Roodborst	59	Gai	45	Turkse Tortel	57	Roodborst	64
10	Turkse Tortel	51	Ringmus	44	Roodborst	49	Ekster	62

Tabel 3. Vergelijking tussen de gemeentes

Andere verschillen

Ik heb ook gekeken of er verschil is tussen een grote of een kleine tuin, voor of na half twaalf geteld en of er verschil is tussen op zaterdag of zondag tellen. Tussen grote en kleine tuinen is er inderdaad ook dit jaar verschil, in grote tuinen worden er gemiddeld 11 soorten en 31 vogels geteld, tegen kleine tuinen 9 soorten en 26 vogels. In de ochtend tellen heeft geen invloed op het aantal soorten, maar na half twaalf worden er wel veel meer vogels geteld (39 tegen 26). Wat blijkt dat twee hele grote tuinen met meestal de grootste aantallen (en veel soorten) dit keer na half twaalf zijn geteld en die hebben veel invloed op deze cijfers. Maakt het uit of er zaterdag of zondag is geteld? Ja op zondag zijn er veel meer vogels geteld (maar nauwelijks meer soorten). Ook hiervoor geldt dat de tuinen met de meeste vogels juist op zondag zijn geteld. Maar het weer kan ook een factor zijn geweest, want zaterdagochtend was het slecht weer met sneeuwbuien. Tenslotte had ik ook gevraagd of jullie wel of niet de vogels voeren. Iedereen die hier wat over zei, voerde de vogels. Er was dus niemand die aangaf dat er niet in de tuin gevoerd werd. Dat valt er dus ook niets te vergelijken.

Koolmees
(foto John Hermans)

Door de jaren heen

Sinds 2011 houd ik de gegevens van onze tuintellingen bij en sindsdien hebben we 4.363 vogels geteld, verdeeld over 44 soorten. Ook opgeteld is de top 3 Huismus (616), Koolmees (582) en Pimpelmees (460), wat niet vreemd is omdat ze bijna elke telling de top 3 vormen. Alle soorten nalopend is er bij geen een soort een trend te zien. Daar bedoel ik mee dat er geen een soort duidelijk toe- of afneemt. Dit jaar was ook niet afwijkend, er waren vrij veel vogels (een na beste telling), maar gemiddeld aantal soorten. Van de Turkse Tortel hebben we een recordaantal van 56 geteld, de 10 Gaaien was een evenaring van het record. Wie weet wat volgend jaar ons gaat brengen, hopelijk is de Spreeuw van Jan van den Tillaart dan ook precies op tijd voor de tuinvogeltelling terug.

Arend Vermaat (Coördinator werkgroep Inventarisaties)

Pimpelmees ***(foto Marc Gottenbos)***

Uilenwandeling in de Maashorst

Vrijdagavond 6 februari hebben we weer een uilenwandeling gemaakt. De wandeling stond eigenlijk gepland voor vrijdagavond 30 januari, geheel volgens onze jaarlijkse traditie. Maar omdat de weersvoorspellingen voor 30 januari zo slecht waren, werd er besloten om de wandeling een week op te schuiven.

De weersomstandigheden op de nieuwe datum waren uitstekend voor de uilenwandeling. Lichte vorst, helder weer waardoor er veel sterren zichtbaar waren en daarbij een bijna volle maan. Op de grote parkeerplaats nabij het Natuurcentrum Slabroek hadden zich rond negen uur zo'n twaalf fanatiekelingen verzameld voor de wandeling. Om even over negen uur kregen een aantal mensen het koud en zijn we van start gegaan. Wandelend en pratend, want dat werd er vooral veel gedaan, ging het richting de Karlingerweg. Op de Karlingerweg hebben we nog een poging gedaan om de Steenuiltjes te verleiden tot een roepje, maar geheel volgens traditie lieten zij zich niet horen. Toen verder richting het Beekdal. Het was al een paar dagen rond het vriespunt geweest met in de nachten lichte vorst. Hierdoor was de grond mooi opgevroren waardoor de bospaden redelijk goed te bewandelen waren.

Al enige weken zijn de uilen, de Bos- en Steenuilen, actief aan het roepen. De afgelopen tijd hebben we verschillende meldingen binnen gekregen van roepende Bosuilen. Het aparte van deze meldingen was dat ze allemaal uit de bebouwde kom van Uden kwamen. Doordat de weersomstandigheden deze avond zo gunstig waren, hadden we hoge verwachtingen. We gingen er vanuit dat we zeker roepende Bosuilen zouden horen.

In het Beekdal aangekomen hebben we op verschillende plekken staan luisteren, maar helaas geen roepende Bosuilen. Dit is een locatie waar we andere jaren toch altijd wel succes hebben en Bosuilen konden horen. Een aantal jaar terug hadden we zelfs het geluk dat we de Bosuil ook konden zien zitten in het licht van de volle maan. Maar deze keer bleef het stil in het Beekdal. Mogelijk dat de Bosuil al op eieren zit. Bosuilen zijn altijd vroeg met broeden. Soms zitten de takkelingen al begin maart op de takken, lang voordat er blad aan de bomen komt. We liepen vervolgens rustig verder richting de Vijverweg. Daar aangekomen hadden we twee roepende Bosuilen. Ze zaten hoog in twee Fijnsparren waardoor ze ondanks de volle maan niet zichtbaar waren. Een klein stukje verder ligt het ven aan de Vijverweg. Het water in het ven stond redelijk hoog en door de kale Beuken die rond het ven staan scheen de maan op het wateroppervlak wat een mooie weerspiegeling opleverde. Al lopende kwamen we weer op de Karlingerweg uit en vervolgens ging het richting Udense Dreef. Op het onverharde deel van de Karlingerweg hoorden we ook weer Bosuilen roepen. Deze keer zaten ze verder weg, maar ze waren nog steeds goed hoorbaar. Via de Udense Dreef ging het richting het begrazingsgebied. Op het begrazingsgebied stond ook veel water en door de volle maan was het mogelijk om mooi over de vlakte te kijken.

Bosuil (foto Martien van Dooren)

Met verrekijkers kon je de Hooglanders en schapen zelfs zien lopen. Er stond ook een frisse wind die de gevoelstemperatuur behoorlijk naar beneden bracht. Voor velen een goede reden om snel door te wandelen. Via de Grensweg ging het weer richting Karlingerweg en vervolgens weer richting de grote parkeerplaats. Iets over elf uur stapten de fanatiekelingen weer in de auto en ging het huiswaarts. Voor een aantal deelnemers was het de eerste keer dat zij in het donker door het bos liepen en ook de eerste keer dat zij de Bosuilen live hebben horen roepen. Voor hen was het zeker een geslaagde wandeling. Zelf vond ik hem ook prima geslaagd. Heerlijk gewandeld en toch een vijftal Bosuilen horen roepen. De winter is dit jaar weer redelijk zacht geweest. Veel ellende verwachten we nu eigenlijk niet meer. Ook zijn er nog steeds veel muizen, iets wat voor de uilen erg gunstig is. Hopelijk vertaalt dat zich later dit jaar weer in een toename van het aantal broedgevallen en succesvol uitgevlogen jongen. Maar daar komen we later dit jaar zeker nog op terug.

John Opdam (Coördinator werkgroep Uilen)

VLU werkdag langs de Strikseweg

Op zaterdag 14 februari, carnavalszaterdag, stond een bonte stoet van zo'n 25 vrijwilligers langs de Strikseweg met in hun handen zagen en snoeischaren. Het was geen optocht, hier werd deze zaterdag hard gewerkt aan de houtsingel langs de Strikseweg. Marc Poulussen ging ons met de kettingzaag voor. Elk jaar snoeien we een stuk van deze singel en dus is het resultaat van noeste arbeid mooi te zien. Het stuk waar we nu bezig waren, heeft vele hoge bomen en de dichte structuur die kenmerkend is voor een houtwal is hier niet meer aanwezig. Enkele bomen schieten omhoog en groeien geweldig, waardoor struiken geen zonlicht meer krijgen en dus niet aanwezig zijn. Als je de Strikseweg langs rijdt komend vanaf Uden naar Nistelrode kan je mooi het ontwikkelstadium zien van een houtsingel. Het eerste stuk is al enkele jaren geleden gesnoeid. Dit is voor vogels het meest interessante stuk. Enkele hoge bomen zijn gespaard, maar er kan voldoende zonlicht op de bodem komen dat ervoor gezorgd heeft dat we een mooie dichte struikbegroeiing hebben waar volop nestelmogelijkheden zijn. Iets verderop zie je een begin van struikvorming en is de houtril die we aangelegd hebben te zien. Nog iets verder zie je de al genoemde hoge bomen zonder onderbegroeiing. Om met de hand deze bomen te zagen is niet te doen, vandaar dat Marc vooraf gaat met de motorzaag. De dikke stammen worden ook met de motorzaag in kleinere mootjes gezaagd. Het takkenwerk wordt op een ril gelegd. Deze takkenril vergaat langzaam, maar is tijdens het vergaan een ideale schuil- en voedselplek. Veel kleine beestjes gaan hierin zitten, die weer voer zijn voor anderen. Het zware werk is echter om deze stammen naar de weg te slepen. Er zijn er bij die met twee personen gedragen moeten worden, wat nadien goed in de rug te voelen is.

Uiteraard is het hobby en er is dus ook tijd om bij te buurten. Rond elf uur gaan we aan de koffie. Na koffietijd komen de houtophalers. Auto's met kleine en grote aanhangers, maar ook tractoren met platte karren. Het hout levert wat geld op, waar we weer andere zaken mee kunnen doen, zoals het inzaaien van akkerrandjes. Ruim na twaalf sloten we de dag af met een heerlijk koud borreltje. We hebben weer enkele meters houtsingel geslecht. Ik schat dat we nog één of twee jaar hier terecht kunnen en dan moeten we op zoek naar een andere niet onderhouden houtsingel. Er zijn er genoeg binnen het Udense. Het werk is niet moeilijk en er is zwaar en licht werk. Kortom iedereen kan een bijdrage leveren. Zien we jou de volgende keer ook weer? De broedende vogels zijn er blij mee! ☺

Jan-Willem Hermans

1000-soortentelling Maashorst

Vanuit de Stichting natuurorganisaties De Maashorst is het idee naar voren gekomen om met de gezamenlijke natuurverenigingen een 1000-soortentelling te organiseren. Dit zal plaatsvinden op vrijdagavond 29 mei, zaterdag 30 mei en eindigt zondagavond 31 mei 2015.

We zijn op dit moment bezig om de organisatie op te zetten. Het idee is om verschillende werkgroepen te maken die een bepaalde soortgroep bekijken. Dit wil niet zeggen dat als andere groepen in het veld zijn en ze doen waarnemingen buiten hun soortgroep, ze deze niet kunnen plaatsen. Iedere waarneming is welkom! Per werkgroep willen we een coördinator hebben, vergezeld van expert(s) en eventueel meelopers. De expert kan ook coördinator zijn, maar dat hoeft niet. De meelopers zijn leden van de diverse natuurverenigingen (het zijn dus geen publiekswandelingen). We kunnen ons voorstellen dat groepjes van experts en meelopers het veld ingaan. Hierdoor wordt de kennis van de experts ook een beetje overgebracht op de meelopers. Alle gegevens worden opgeslagen en genoteerd via het programma waarneming.nl. Hiervoor kan op elk type smartphone of tablet een app geïnstalleerd worden, waarmee je de waarneming direct in het veld kunt invoeren.

De volgende soortgroepen hebben we in gedachten:

Planten
Dagvlinders
Bijen
Vleermuizen
Zoogdieren
Vliegen/muggen

Vogels
Sprinkhanen
Mieren
Libellen
Paddenstoelen

Waterfauna en flora
Mossen/korstmossen
Nachtvlinders
Spinnen
Kevers

Deze lijst kan aangevuld worden en er zullen nog namen ingevuld moeten gaan worden, afhankelijk van de expertise die kan worden aangeleverd. Per groep moet in ieder geval een coördinator ingevuld worden en een of meerdere experts.

Bij deze een oproep aan de diverse leden, kunnen jullie meehelpen? Heb je eigen expertise of ken je mensen met een specifieke expertise?

Laat het ons weten, zodat we een leuk en interessant weekend gaan beleven. Noteer de datum in ieder geval in je agenda.

Voor vragen/opmerkingen/aanvullingen graag contact opnemen met **Jan-Willem Hermans**, jwhermans@kpnmail.nl (tel. 0413-269804).

Uden is weer een heuse hoogstamfruitboomgaard rijker!

In 1900 telde Uden, dat toen bestond uit zeventien buurtschappen, ruim honderd boomgaarden. Dit waren vooral kersenboomgaarden waarin Uden bijna honderd jaar een regionale betekenis had en zelfs dagelijkse afvoer kende via het Duits Lijntje naar Antwerpen en Rotterdam. In 1990 waren er slechts nog enkele restanten van over!

De stichting Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (sVLU) zet zich al vijftientig jaar met andere partijen (IVN, Vogelwacht, Lokale Agenda 21 en gemeente Uden) in om de hoogstamfruitboomgaarden in Uden weer op de kaart te krijgen. Zowel bij particulieren als in het openbaar groen is dat zich stilaan aan het uitrollen. Ruim twintig voornamelijk kleine boomgaarden zijn hiervan het trotse resultaat. Hiervan hebben vier grote boomgaarden van meer dan een hectare in het openbaar groen op termijn naast een geringe productiefunctie een historische functie. Een boomgaard hoort gewoon bij een (oud) buurtschap! Zo ook in dit buurtschap Hoeven. Het buurtschap is volledig omgeven door nieuwbouwwijken en kenmerkt zich door een lintbebouwing parallel aan de Mellebreuk, een ondergrondse breukrand waarbij grondwaterstromingen door ondergrondse drempels plaatselijk zeer verschillend kunnen zijn. Dit buurtschapje kent al diverse kleine particuliere boomgaardjes bestaande uit Halfhoogstam en Hoogstambomen. Het oude buurtschap is weer omgeven door een park waarbij een groot deel van de beplanting bestaat uit voormalige singels en houtwallen die vroeger de weilanden en akkers scheidden van elkaar.

Op 22 februari 2015 zijn in één van de oude weilandjes vijftientig hoogstamfruitbomen van voornamelijk oude rassen geplant. Om vandalisme te voorkomen is gekozen voor grotere bomen. Tussen de appel- en perenbomen zijn ook pruimenbomen en mispels geplant. Dit moet de biodiversiteit verhogen. Naast de bijen in de bloesemtijd krijgen de Steenuiltjes, die we zo nu en dan weer tegenkomen op de Hoeven ook een extra woon- en foerageergebied erbij. Tenslotte mag in deze boomgaard ook de mens gaan foerageren tijdens een bezoek aan het park!

De gemeente Uden heeft in het kader van park- en buurtbeheer hierbij verreweg het meeste voorwerk gedaan en de medewerkers hebben samen met bewoners uit de buurt en natuurlijk met de vrijwilligers van het Udense landschapsbeheer (sVLU) de aanplant verricht. De sVLU aasde met de gezamenlijke natuurverenigingen al veel langer op weer een extra boomgaard, maar tijdens de flora-inventarisatie afgelopen zomer viel ons oog op dit deel openbaar groen in de bebouwde kom. Bij deze grootscheepse inventarisatie, die dient om te komen tot een update van het Ecologische

GroenBeheerplan II van de gemeente Uden, waarin wij voorstellen doen om de biodiversiteit te verhogen, was deze ecologische noot aan onze lange ladder een feit. Dat we dat tenslotte samen in het kader van de buurtparticipatie, een nieuw en tevens interessant fenomeen voor groene ideeën, relatief snel hebben kunnen realiseren, daar zijn we erg blij mee.

Willem Peters,
Coördinator sVLU

Hoogstamfruitbomen worden geplant in buurtschap Hoeven

Vogel in de Maashorsté óde Kleine Plevierô

Deze keer gaan we het hebben over de Kleine Plevier die vorig jaar massaal gebroed heeft bij het Palmven. De Latijnse naam is *Charadrius dubius* en betekent vogel van kloven en rivierbeddingen, dubieus welke vogel. Met dubius wordt bedoeld dat dit vogeltje in het veld moeilijk is te onderscheiden van de Bontbekplevier. Er zijn niet veel streeknamen van deze vogel, bekend zijn Kleine Pluvier en Citroenvogeltje. Dit laatste verwijst waarschijnlijk naar zijn gele oogring en gele poten. De lengte van staartpunt tot aan de snavel bedraagt ongeveer zestien centimeter en de spanwijdte 33 centimeter en is daardoor iets kleiner dan de Bontbekplevier. Verder valt de dunne, geheel zwarte snavel op. Volwassen vogels hebben een mooie zwarte borstband en een zwart kopkapje, waar net boven de snavel een wit stukje in zit. De kop en bovendekveren zijn grijsbruin van kleur. Het roepje dat je vaak hoort is een kort, fluitend, iets dalend PIE-uu of pie-oe. Ze broeden op kale, meestal zandige of kiezelachtige stukken, nabij zoet water. De Bontbekplevier is meestal aan de kust te bewonderen.

Bij het Palmven is de zwarte grond afgegraven en gebruikt voor aanleg van de wildviaducten. Hierdoor ontstond een kaal, kiezelachtig terrein, wat er voor zorgde dat deze vogel massaal aan het broeden geslagen is. Waarschijnlijk zal het terrein in de loop der jaren meer begroeid raken en zal op den duur het broeden van de Kleine Plevier hier over zijn. Hopelijk zijn er dan nieuwe terreinen waar deze leuke vogeltjes terecht kunnen.

Tot het baltsgedrag behoort de 'paraplu'-houding van de man en een ritueel waarbij het vrouwtje onder zijn staart door gaat. Het nest is een ondiep kuultje in de grond, gevoerd met steentjes of wat plantenmateriaal. Het ligt meestal volkomen onbeschermd, maar de vier eieren hebben een goede schutkleur. Ze zijn zandkleurig of geelbruin, met een karakteristieke tekening van fijne spikkels, enkele donkere vlekken en bruine of zwarte strepen. De donskuikens verschijnen na drie tot vier weken en verlaten al snel na het uitkomen het nest.

Er zijn zo'n 600 tot 1.000 broedparen in Nederland. Midden maart komen de Kleine Plevieren ons land weer binnen, dus opletten de komende tijd. Ze komen dan vanuit tropisch Afrika hierheen. In Senegal brengen ze de winter door rond het water dat in de opgedroogde rivieren overgebleven is en in de droge schaars begroeide steppen. In Tsjad en Nigeria verblijven ze meestal in droge, grassige gebieden. In Soedan, Kenia en Oeganda overwinteren ze in de buurt van meren en in het Nijldal.

***Kleine Plevier met fijn gespikkelde eitjes
(foto Mark van Els)***

Jan-Willem Hermans

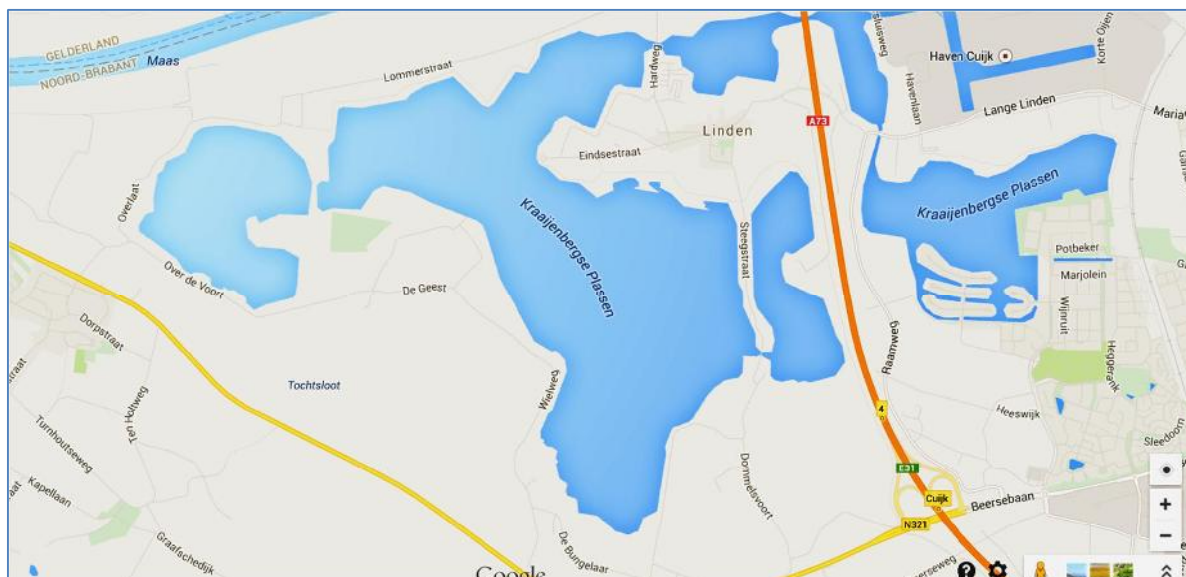
Excursie Kraaijenbergse Plassen

Wij zijn op zondagmorgen 25 januari 2015 met z'n zevenen en het merendeel komt uit de omgeving van Uden dus het was even naar elkaar zoeken en bellen voordat we elkaar gevonden hadden en compleet waren. Koos Doorten is de enige die via de Groenhoeve is gereden waar hij Theo Veldpaus en Simone Schraven heeft opgepikt. John Hermans komt rechtstreeks vanuit Odiliapeel. Jan Nabuurs en Ruut Westerbeek hebben beiden praktisch een thuiswedstrijd, te weten Grave en Sint Hubert en de verslaggever, Theo Vos, komt vanuit Geffen.

Deze excursie staat praktisch elk jaar op het programma van de club mede doordat het een interessant gebied is, vlak in de buurt en waar men toch in korte tijd, van acht tot twaalf uur uit en thuis, een behoorlijk aantal soorten vogels kan spotten. Wij hebben vandaag zonder al te veel moeite een kleine vijftig soorten op de teller staan. Geen aparte soorten maar wel wat er in de winterperiode doorgaans in Noordoost Brabant te zien is. We hebben de hele morgen met veel plezier gevogeld en voor ons gevoel genoeg gezien. Daarom willen we aan deze excursie toch eens wat meer aandacht geven. We gaan, via een rondgang om de plassen de lezer aan de hand nemen en de plaatsen aangeven waar wij geobserveerd hebben en welke soorten we hebben gezien zodat u na het lezen van dit verslagje te zijner tijd ook eens zelf dit gebied kunt bezoeken.

Voor degenen die niet exact weten waar deze plassen liggen het volgende: op de A73 van Nijmegen naar Venlo, net over de brug over de Maas, liggen ze links en rechts hiervan. Ik schat dat deze plassen minimaal een zestig hectare wateroppervlakte beslaan en dat onze rondgang een vijftien tot zeventien kilometer bedraagt. Om een deel van de plas is een natuurgebied aangelegd dat grotendeels omrasterd is en waarin vee loopt. Midden in de plas ligt het dorpje Linden en rondom het natuur-/plassengebied loopt een verharde weg en fietspaden. Naast het dorp Linden is er toch ook nog de nodige bebouwing met wat boerderijen en de nodige cultuurgrond eromheen. De omloop is gemakkelijk met de auto of met de fiets te doen maar je moet soms wel de auto uit of fiets af, om lopend een veertig tot honderd meter via het natuurgebied aan de rand van het water te komen.

U kunt vanaf de A73 de afrit Cuijk nemen en dan via de N321 richting Grave rijden dan wel via Grave de N321 nemen richting het dorp Beers. We hebben een kaart van de Kraaijenbergse Plassen met omgeving toegevoegd (zie onder) zodat u zich ongeveer een beeld kunt vormen waar onze observatiepunten liggen. Wij maken vandaag acht maal een stop en bij enkele punten moet je zoals aangegeven het natuurgebied in lopen.

De route en wat we gespot hebben

Ons ontmoetingspunt is op de N321 van Grave naar Beers/ Cuijk op de kruising bij Gassel (Torenstraat/Overlaat). Vanuit Grave gaan we hier linksaf de Overlaat op om daarna rechts aan te houden, dus tegen de klok in, de weg 'Over de Vloot' op. Na ca. vierhonderd meter ziet u aan de linkerkant een bord 'Vogelkijkhut', net voor een boerderij. Dit is onze eerste stop. Op dit deel van de plas hebben we gespot: de Blauwe Reiger, diverse Kuif-, Krak-, Slob-, en Tafeleenden, een behoorlijke groep Smienten, een aantal Kol- en Grauwe Ganzen, de Fuut en Dodaars en de in deze tijd haast altijd aanwezige Kok- en Stormmeeuwen. Op weg van en terug naar de auto's horen we de typische roep van de Groene Specht en deze laat zich ook goed bekijken en verder het Roodborstje en een aantal Koolmezen. Terug bij de auto zien we op de graslanden van de boerderij een twaalfstal Wulpen en een zestal Zwarte Kraaien foerageren. Kijkend vanuit de hut zie je over de plas een eilandje liggen met daarop onder andere een hoogspanningsmast. Als je naar het midden van de onderste draagarmen kijkt zie je daar een grote nestkast staan waar met grote regelmaat een Slechtvalk wordt waargenomen; jammer voor ons liet hij of zij zich vandaag niet zien. Onze dagteller begint met zeventien soorten.

We vervolgen onze route en hoppen één kilometer verder tot eind van 'De Geest'. Hier gebruiken we de verharde weg als kijkpost om zowel over het cultuurland als de plas te kijken. Vanuit dit punt kun je ook zien hoe mooi men deze plas in het landschap heeft ingepast. Hier treffen we wat meer bewoning aan en vanzelfsprekend dan ook meer kleinere en alledaagse soorten vogels. Tweede stop: op de plas zien we tussen een aantal groepen eerder genoemde eendensoorten een koppeltje Brilduikers en een grote groep Wilde Eenden. Op de cultuurgronden ernaast een grote groep Nijl- en Toendrarietganzen, verder een Grote Zilverreiger. In het hout en rond de bewoning zien en horen we een tweetal Buizerds, de Grote Bonte Specht een tweede Groene Specht. Hier is genoeg voedsel, dus veel Houtduiven met een enkele Holenduif, de Kauwen laten zich goed zien en horen en een paar zwermen Spreeuwen. Bij het klein grut nogal wat Vinken, Groenlingen, Huismussen, Ringmussen en een leuk groepje Staartmezen. Op dit punt was het dat John Hermans de eerste groep van een vijftig Kramsvogels opmerkte. En na dit groepje volgde er een invasie van honderden Kramsvogels, het was net of er een echte trek van op gang kwam. Later op de dag was die trek ook te zien op waarneming.nl, her en der zijn in Oost-Brabant dergelijke groepen Krammen die morgen doorgegeven. Onze teller staat ondertussen al op 34 soorten en het is goed tien uur.

***Brilduiker, links mannetje, rechts vrouwtje
(foto's Marc Gottenbos)***

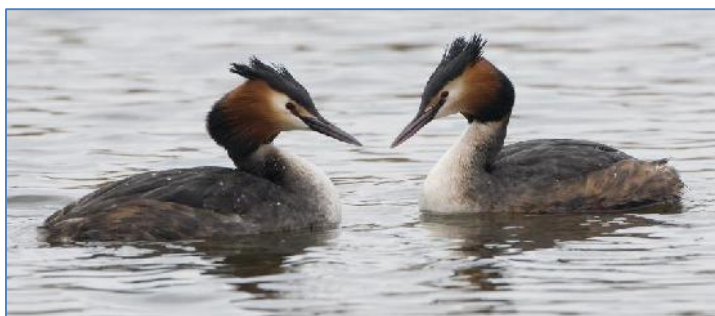
De derde stop is op de hoek bij De Bungelaar/Kerkeveld. Rechts van je ligt het gebied Dommelsvoort en links of achter je kijk je tegen de kerk van het dorp Beers aan. De weg Kerkeveld gaat richting het dorp Linden. Hier zien we op het water geen nieuwe soorten alleen op het land een paar koppels Turkse Tortels, we hoorden een zingende Heggenmus en iemand heeft een Winterkoning in z'n kijker. Verder rijdend zien we vanuit de auto twee Torenvalken, een paar groepjes Merels en enkele Stormmeeuwen op een paaltje. De teller tikt er vijf soorten bij en we komen op 39 soorten. Rijdend in de richting Linden is net over het bruggetje bij 'Op den Brul' een parkeerplaatsje (begin Steegstraat) van waar je zowel links als rechts over de plas kunt vogelen. In de verte rechts zie en hoor je de A73 liggen. Dit is de vierde stop: Hier staan al een drietal Vogelaars die de Roodhalsfuut willen vastleggen, maar zij en wij later ook hebben deze Roodhalsfuut helaas niet waargenomen.

Wat we wel gezien hebben zijn een viertal Knobbelzwanen, honderden Meerkoeten en vooral langs de waterlijn verschillende Waterhoentjes, enkele Dodaars en een groep Wintertalingen. Wat verder weg richting camping wordt een groep Nonnetjes waargenomen, één man met negen vrouwtjes. De man is nogal wit en lichtgrijs getekend dus met de kijker is deze ook goed te spotten, maar in de telescoop is het helemaal een fantastisch gezicht met die scherp afgetekende kleurovergangen. En wat verderop richting Linden horen we de derde Groene Specht uitgebreid roepen. Onze teller gaat ondertussen naar 44 soorten.

We gaan verder via Linden rechts richting Cuijk de A73 onderdoor en via de jachthaven naar de Lange Linden. Dit is een ander deel van de plas voor Cuijk met aan de overkant prachtige huizen op en aan het water. Vlak voor het strand is een parkeerplaats en daar is de vijfde stop. Hier kun je veel Aalscholvers, Meerkoeten en de Fuut spotten (lijkt me een mooi punt tijdens de baltstijd van de Fuut). Aan klein grut hebben we enkele Pimpelmezen en een Rietgors (man) vast kunnen leggen. Dan maar weer terug naar Linden, hier maken we een stop vanaf het uitkijkpunt langs de A73. Als je weer de A73 onderdoor gaat neem je het eerste weggetje links richting een camping en je rijdt parallel met de A73. Vanuit deze zesde stop heb je een mooi uitzicht over praktisch de gehele omgeving. Een telescoop is op deze plaats wel een must wil je de vogels duidelijk kunnen observeren. Met een normale kijker heb je nogal last van lichtval op het water. Het groepje Nonnetjes kunnen nu wel wat dichterbij observeren. Uit het niets zien we hier een hele grote groep Smienten, een tiental Grote Canadese Ganzen en in de bomenrij naast het water een groep foeragerende Putters. Na de vijfde en zesde stop komen we op 49 soorten.

Als je van de uitkijkpost bij de A73 terug naar Linden rijdt, kom je via de kom van het dorp en de Eindsestraat vanzelf weer aan de rand van de plas. Vanuit dit punt kijk je rechts over het water naar de Maasdijk en wat verder weg naar Grave. Recht vooruit ligt het dorp Gassel waar we gestart zijn en naar links zie je de skyline van het dorp Beers. Hier hebben we onze zevende stop maar op dit punt hebben we geen aanvullende observaties mogen noteren. Dus weer een stuk terug ca. vierhonderd meter en neem je de tweede weg links richting camping het Loo en de Maaskampen. Als je het bruggetje bij Hardweg over bent ga je links de Lommerstraat op en dan kom je vanzelf weer terug op de Overlaat waar we gestart zijn. Op de Lommerstraat kun je eventueel op een tweetal plaatsen naar de Maas voor een extra stop, maar daarvoor ontbrak ons de tijd. Wel zijn we ongeveer halverwege deze weg, links, een parkeerterreintje opgegaan voor de achtste stop, je moet hier wel een paar honderd meter wandelen om op een mooi punt de plas van die zijde te overzien, kijkend richting Linden. Hier spotten we onze laatste vogels en wel een Fazant (man) bij een boerderij, de eerste Eksters van die dag, een Winterkoning en een Zanglijster en een honderd Kramsvogels die op de Maasdijk driftig aan het foerageren waren. De dagteller komt hiermee op 52 soorten. Geen echte spectaculaire of zeldzame soorten maar meer dan genoeg om een goed gevoel aan deze morgen over te houden. Wij hopen dan ook met dit verslag jullie aandacht voor dit gebied te hebben getrokken. Het is echt de moeite waard om het eens te gaan bezoeken.

Onze groet namens de groep,
Theo Vos (Geffen)

Fuut (foto Marc Gottenbos)

Interessante lezingen in Meppel en Udenhout

Naast de door vele vogelaars jaarlijks bezochte Sovondag in het laatste weekend van november, worden er ook regelmatig andere contactdagen voor vogeltellers georganiseerd. Zo was er op zaterdag 21 februari, voor alweer de 21ste keer, een Landelijke Roofvogeldag in Meppel, waarbij de organisatie in handen was van de Werkgroep Roofvogels Nederland. Het is een stukje rijden, maar je bent daarna wel weer helemaal op de hoogte van het wel en wee van roofvogels in Nederland. Dichter bij huis was de VIB-dag op 28 februari in Udenhout, waar de Oost-Brabantse vogelaars ontvangen werden door Vogelwerkgroep Midden-Brabant. Beide dagen zijn door diverse leden van Vogelwacht Uden bezocht, hieronder een impressie voor wie er niet bij aanwezig kon zijn.

Roofvogeldag in Meppel: bosomvorming kritisch onder de loep genomen

De afgelopen weken hebben er verschillende berichten in de krant gestaan over de enorme muizenplaag waar de boeren in vooral Friesland momenteel mee te maken hebben. Romke Kleefstra deed afgelopen jaren onderzoek naar Velduilen in Friesland en gaf aan dat dergelijke veldmuisexplosies in het midden van de vorige eeuw heel regelmatig voorkwamen en dat we ze juist de laatste dertig jaar ‘vergeten’ zijn. Dat een soort als de Velduil hier enorm van profiteert blijkt wel uit het aantal van ca. vijftig broedparen in 2014. De Velduil schijnt er wat nomadische trekjes op na te houden. Na een zeer goed lemmingenjaar in noord-Scandinavië floreerde daar de Velduil. Na het instorten van de lemmingenpopulatie trokken de Velduilen richting Denemarken en toen daar de veldmuizenstand kelderde verplaatsten ze zich naar Engeland. Inmiddels hebben ze ontdekt dat de Friese veldmuizen ook heel smakelijk zijn. De explosie van veldmuizen lijkt nog niet ten einde dus wellicht kunnen we ook komend broedseizoen rekenen op behoorlijke aantallen Velduilen.

Velduil (foto Peter van de Braak)

Een lezing die een diepe indruk op mij maakte was die van Rob Bijlsma. Zijn betoog over hoe funest de op dit moment bij organisaties als SBB en Natuurmonumenten zo populaire bosomvorming voor de stand van de roofvogels en andere natuur is, zet behoorlijk tot nadenken. De achter bureaus en tekentafels bedachte maatregelen gaan volledig voorbij aan de werkelijkheid buiten in de bossen. Onder het motto van ‘vergroting van de biodiversiteit’ worden complete bestaande ecosystemen onherstelbaar verwoest. De strekking van zijn lezing vatte Rob samen in een prachtige column voor Vroege Vogels. Die tekst zou verplichte stof moeten zijn voor iedereen die meent zich beheerder met hart voor de natuur te mogen noemen. Op de volgende pagina is deze column overgenomen. Ik hoop dat het wat mensen tot nadenken zet. Andere mooie lezingen in Meppel waren die over de prooikeuze van Slechtvalken op de watertoren van Axel. Twee vogelaars analyseerden daar de prooiesten op en onder de toren en daaruit bleek een duidelijke voorkeur van dit paartje Slechtvalk voor Belgische postduiven terwijl de duiven van lokale duivenmelkers nauwelijks gevangen werden. Een mooi tegenargument voor duivenmelkers in Uden die bang zijn hun prijsdieren onder de Petruskerk terug te vinden. En verder nog resultaten van cameravallen bij buizerdnesten, de problemen die je ondervindt bij het inventariseren van Boomvalken, geweldige filmbeelden die Stef van Rijn maakte van gezenderde Wespddieven in de Achterhoek. Sommige vrouwtjes bleken gerust enkele dagen op stedentrip naar Duitsland te gaan en de verzorging van hun kroost aan het mannetje over te laten. Ook heel herkenbaar voor mij natuurlijk.

Het achterbakse bos

Door Rob Bijlsma

De afgelopen eeuwen is ons landje ontgonnen en ruilverkaveld. En dat in het kwadraat. Vooruitziende geesten wisten nog wat snippers te vrijwaren van vernietiging. Op de allerarmste grond werd naaldbos aangeplant. Die snippers en dat bos zijn het leefgebied voor duizenden soorten die in de rest van het land niet meer aan de bak komen. Alle reden om daar voorzichtig mee om te gaan, zou je denken. Maar dan heb je buiten de huidige beheerder gerekend.

Die vindt namelijk dat die gebieden zijn volgelopen met de verkeerde natuur. In de woorden van Anton Dingeman, de stripheld van Pieter Geenen: ik wist niet dat een bos zo achterbaks kon zijn.

En dat zal het weten ook. De beheerders zijn een kruistocht tegen de bestaande natuur begonnen, daarin gesteund door scheepsladingen geld en een oeverloze brei van flutrapportjes. Een werkverschaffingsproject van megalomane omvang. Deze jongens pakten het grondig aan. Overal klinkt geronk en gezaag. Timberjacks, motorzagen, graafmachines, vrachtwagens, traktoren, kiepkarren, bulldozers, hakse-laars, houtversnipperaars... Ja, elke dag een snipperdag, dat is het devies. Hoezo saai, die natuur. De beheerders slaan het tevreden gade. In hun jaarverslagen verschijnen vierkleurenfoto's waarop ze trots poseren naast een graafmachine die hun natuurgebied aan het herstellen is tot natuur zoals die hoort te zijn.

Deze heilige oorlog heeft echter ook schaduwkanten. Bijvoorbeeld: alles wat je vernielt ten faveure van een utopie, gaat ten koste van de bestaande werkelijkheid. De achteloosheid en minachting waarmee de huidige beheerder bestaande leefgebieden met de erbij behorende planten en dieren naar de knoppen helpt, is shockerend. Het doel heiligt de middelen. Ze komen ermee weg omdat ze geen idee hebben van wát ze vernielen. Wetenschap is namelijk een vies woord in natuurbeschermingskringen. Van de 28.000 diersoorten in Nederland kent de gemiddelde beheerder er misschien 100 van naam, en van geen enkele de ecologie. Dus, als je een herfstvuurspin wilt redden, of een ... invullen naar gelang de waan van de dag, kun je zonder wroeging het leefgebied van mossen, varens, paddenstoelen, reptielen, you name it, om zeep helpen. Een Culturele Revolutie avant la lettre, met keurmerk van de overheid en begeleid door vierkleurenonzin en kretologie op kleuterniveau. Als het niet werkt, en dat doet het nooit want natuur kent geen doeltypen, verzin je toch gewoon wat anders. Of ga je opnieuw hakken en graven om die achterbakse natuur alsnog in het gareel te schoppen.

Voor roofvogels, een groepje dieren waar redelijk wat kennis van voorhanden is, ontpopt de ruilverkaveling van natuurgebieden zich als een drama bovenop andere problemen. De natuurboeren hebben de afgelopen jaren willens en wetens zoveel broedgebied van roofvogels opgeruimd en ongeschikt gemaakt, dat ze daarmee de activiteiten van traditionele roofvogelvervolgers ruim voorbij zijn gestoken. Waar de gifmengers en schieters nog geen deuk in een pakje boter konden maken, elke omgebrachte roofvogel werd immers vervangen door een andere, zijn natuurbeheerders veel effectiever in uitroeien. Ontneem roofvogels hun leefgebied, en ze gaan vanzelf de pijp uit zonder dat vervanging mogelijk is. De sterke afname van roofvogels in bossen, oplopend tot halveringen en meer, kan voor een deel op conto van terreinbeheerders worden geschreven. Het zijn de roofvogelvervolgers nieuwe stijl. Niet dat ze daar wakker van liggen. Aan hun horizon gloort immers een schitterende wereld, namelijk het beoogde doeltypen. Wat kan ons die paar roofvogels schelen, die vreten toch maar weidevogels op. Kortom, de beuk in het bos. Maar ook weer niet teveel beuk, want we hebben eigenlijk liever zomereik. En die boom daar moet een beetje meer naar links.

(Deze tekst heeft Rob geschreven als column voor het programma Vroege Vogels)

Oost-Brabantse Vogelaarsdag in Udenhout (zaterdag 28 februari 2015)

Het programma van de Stichting Vogels in Brabant (VIB) in Udenhout was tweeledig: vóór de middag diverse lezingen en na de lunch een excursie naar de Loonse en Drunense Duinen of naar het natte natuurgebied De Brand. Door een klein communicatiefoutje bleek Vincent de Boer die zou openen met een lezing over de Vogels van de Loonse en Drunense Duinen niet aanwezig. Gelukkig wist Henk Sierdsema dit handig op te lossen door zelf te openen met een overzicht van de resultaten tot nog toe van het atlasproject. In de tussentijd downloadde hij de lezing van Vincent en kon hij ook die presentatie geven. Leve de techniek.

Hanny Nilsen presenteerde namens de zwaluwenwerkgroep Oisterwijk de resultaten van camerawaarnemingen in nestkasten van Gierzwaluwen. Zonder de legsels te verstoren levert dit heel veel interessante gegevens op. Zo was er een Gierzwaluw die zijn kast deelde met een paartje Spreeuwen en na het uitvliegen van de jonge Spreeuwen zelf nog een legsel grootbracht. Ook het voeren van de jonge Gierzwaluwen was prachtig op de beelden te zien.

Camerabeelden van de Gierzwaluw

Flink wat vogelaars bezochten de lezingen in Udenhout. (foto Henk Sierdsema)

In de Hilver ontstond na herinrichting een veelbelovend weidevogelgebied

Peer Busink en Wiel Poelmans informeerden ons over de natuurontwikkeling in de Hilver. Een flink stuk nieuwe natuur ten zuiden van Moergestel. Daar is de oorspronkelijke loop van de Reusel hersteld en is het gebied flink vernat. Ook hier kreeg SBB een flinke veeg uit de pan: die bleken middenin het weidevogelgebied een stuk grond verpacht te hebben aan boeren in het kader van agrarisch natuurbeheer. Dat is natuurlijk vragen om problemen: de kruidenrijke grond werd door de boeren omgeploegd en ingezaaid met een gras/klavermengsel. De zware machines hadden de grond zo verdicht dat er voor weidevogels op die gronden niets meer te halen was. Ondanks dat zitten er in het gebied eromheen behoorlijk wat Grutto's: 66 paar in 2014, een tiental paar Watersnippen en jaarlijks rond de twee paar Tureluur. Waar vind je dat nog in Brabant? Een veelbelovend gebied waar we als Vogelwacht zeker eens een keer naar toe moeten gaan.

Leo Ballering gaf een overzicht van zeldzame broedvogels en kolonievogels in Oost-Brabant. Vooral de broedgevallen van de Zwarte en Rode wouw zijn natuurlijk erg spectaculair te noemen.

Maar ook het succesvolle legsel van de Raaf op de Maashorst en de toenemende aantallen Ooievaars en Oehoes zijn het vermelden waard. Al bleken de weidevogeltellers die de Hilver inventariseren een stuk minder enthousiast over het toenemen van de Ooievaar... Tot slot nog een behoorlijk chaotisch, maar daarom zeker niet minder leuk verhaal van Jan van Diermen over het wespendifonderzoek in de Midden-Brabantse leembossen. Na de lunch was er de keuze om op excursie te gaan naar de Loonse en Drunense duinen. Een groot heide- en stuifzandgebied waar nog de nodige Veld- en Boomleeuweriken te vinden zijn. De vogelaars die voor dit uitstapje kozen hadden zelfs het geluk er al enkele te horen zingen.

***In de Loonse en Drunense duinen waren de eerste Boomleeuweriken te horen
(foto's Henk Sierdsema)***

Een ander deel van de deelnemers aan de VIB-dag vertrok voor een stevige wandeling naar het gebied De Brand net ten zuiden van de Loonse en Drunense duinen. Dit is een behoorlijk nat gebied met afwisselend oude eiken- en populierbossen, natte weides, broekbosjes en beken. Het gebied staat vooral bekend om de flinke aantallen Boomkikkers en spechten die er huizen (waaronder ook Middelste Bonte Specht), maar ook de Wespendif is er een regelmatig vastgestelde broedvogel. De spechten hielden zich die middag helaas erg stil, maar gelukkig werden er wel verschillende Goudvinken waargenomen. Ook een gebied dat best een keer op de excursielijst van de Vogelwacht gezet mag worden.

***In de braamstruiken rond de poeltjes in De Brand zijn in het voorjaar tientallen
Boomkikkers te vinden***

Mignon van den Wittenboer

Punt Transect Telling (PTT) in Bedafse bossen

Ieder jaar, in de tweede helft van december, tellen verschillende leden van Vogelwacht Uden een PTT-route (Punt Transect Telling). Vaak zijn het routes die al vele jaren geteld worden. Van de route rond Bedaf ontvingen we de resultaten van Folkert Nijboer (telling uitgevoerd op vrijdag 19 december 2014). Daaraan is goed te zien dat je tijdens zo'n telling best leuke soorten kunt tegenkomen. Een samenvatting van deze resultaten kun je onderaan dit artikel vinden.

Wat is een Punt-Transect-Telling?

Het Punt-Transect-Tellingenproject (PTT) is het langst lopende monitoringproject van Sovon. Het is gestart in 1978, kende enige varianten maar blijft tegenwoordig beperkt tot een jaarlijkse decembertelling. Een populair project (vierhonderd telroutes door heel Nederland) voor in de 'stille' wintertijd. Het kost weinig tijd maar levert goed bruikbare resultaten en onverwachte momenten in het veld op.

Doel

De telling is bedoeld om aantallen en verspreiding vast te leggen van min of meer algemene wintervogels, in aanvulling op de andere wintervogelprojecten (o.a. watervogeltellingen).

Welke soorten

Alle soorten worden geteld. Voor ca. tachtig soorten levert dit project onmisbare informatie op. Het gaat zowel om overwinteraars uit Noord- en Oost-Europa (Kramsvogel, Keep) als Nederlandse standvogels (Groene Specht, Huismus).

Werkwijze

De werkwijze is eenvoudig:

- Eenmalige telling in periode 15 december tot en met 1 januari;
- Telroute met twintig vaste telpunten;
- Precies vijf minuten tellen per punt;
- Alle vogels tellen, ook de voorbijvliegende.

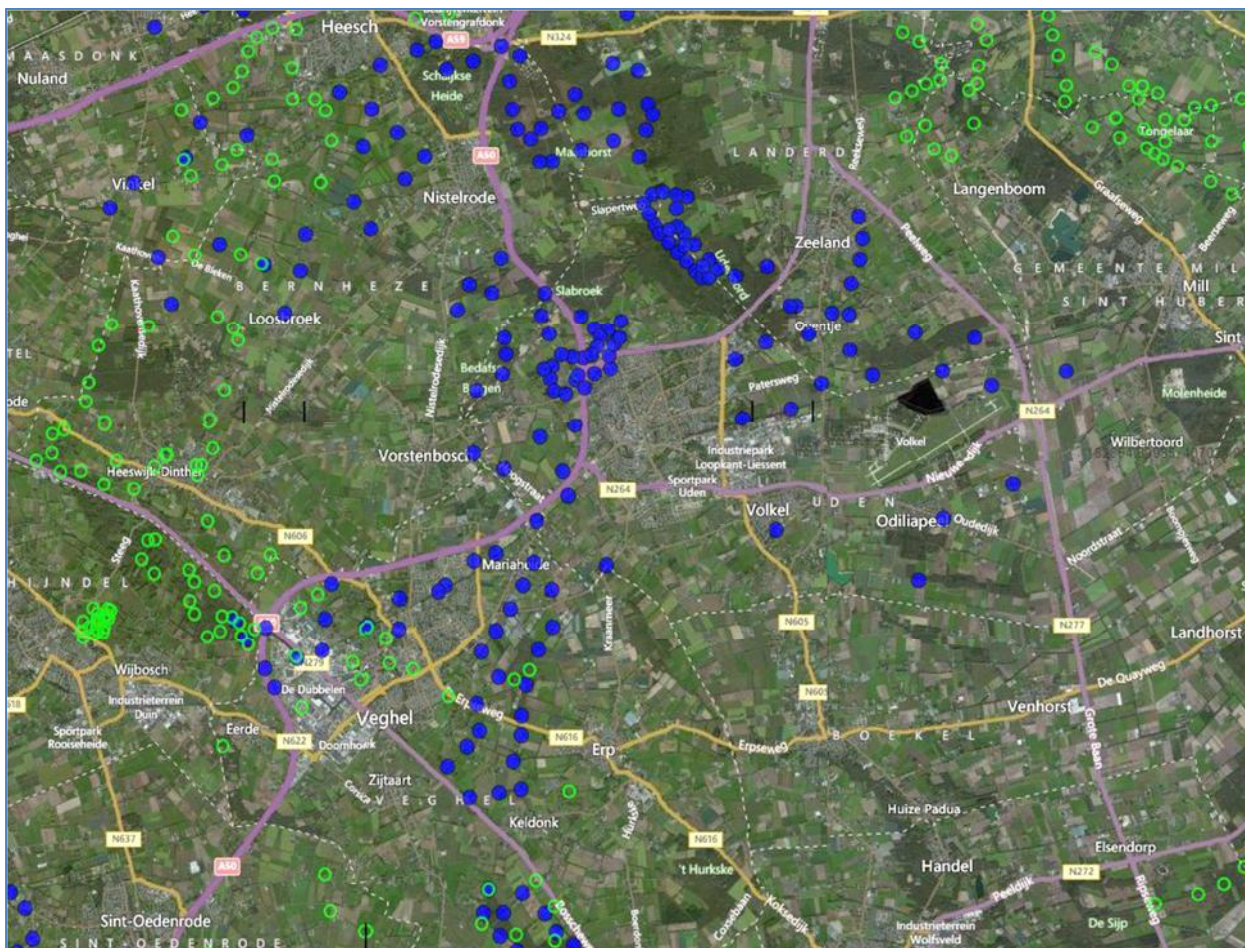
Ondersteuning vanuit Sovon

Via de website van Sovon kun je een handleiding downloaden, hierin wordt een toelichting gegeven op de werkwijze. Elke teller ontvangt vlak voor de nieuwe telling van Sovon een nieuwsbrief met actuele wetenswaardigheden. Soms worden ook artikelen gepubliceerd in tijdschriften als Limosa, zoals een overzichtsartikel over de resultaten 1980-2006, of een artikel over overwinterende roofvogels.

Goudhaan
(foto Marc Gottenbos)

Denk je dat zo'n telling ook iets voor jou is? Op bijgaand kaartje (en op de website van Sovon) kun je zien waar in onze regio al geteld wordt. De donkere dichte stippen (blauw in het digitale Bruujssel) zijn telpunten waar jaarlijks actief geteld wordt. De lichte open stippen (groen in het digitale Bruujssel) zijn telpunten waar in het verleden ooit geteld is maar die nu vacant zijn. Het is mogelijk om zelf een nieuwe route samen te stellen, maar het 'hergebruiken' van oude telpunten levert nog waardevollere gegevens op omdat daarvan ook al in het verleden gegevens zijn verzameld.

Actieve (blauw) en vacante (groen) telpunten in onze regio.

Resultaten Bedaf-route op 19 december 2014 door Folkert Nijboer

Kwart voor acht bij Martin van Zanten: even een ‘bakje’ doen en dan door naar Willie Bergmans, alwaar Stijn en Harry ook al present waren. Niets scheidde ons nog van onze tocht der tochten, de Bedafse PT-telling, behalve nog een stevig bakje koffie en de thermosfles vullen. De routing is dit jaar een beetje aangepast verlopen, met name in het begin, daar de ‘kaartlezer’ zijn leesbril niet bij zich had. Later bleek deze boven op de klep van zijn pet te zitten en sindsdien ging het stukken beter. Martin was dit jaar voor het eerst mee en paste meteen de moderne techniek toe van het ‘schrijven’ via een app van de route. Hier heb ik achteraf gebruik van gemaakt om enigszins de start te reconstrueren. We hadden dit jaar 21 tellingen en het bleek, dat we bij de Leijgraaf twee tellingen hadden terwijl oorspronkelijk er maar één telling was, dus dit is aangepast. Dankzij de winterbanden waren de modderige paden geen probleem voor de Trajet en die ploegde zich manmoedig door de grote waterplassen, wat hoog opspattende waterverplaatsingen opleverde. Het was gevoelsmatig wat frisjes met name in de wind, de temperatuur was zo’n vijf graden, het miezerde van tijd tot tijd, was bewolkt en er stond een bries.

We zijn onze route gestart om kwart voor negen en om 12.22 uur werd de telling op punt 20 afgesloten. Je staat soms op plekken, waarbij je de gedachte besluit: “Er gebeurt hier niks, je ziet en hoort praktisch niets, maar wanneer je dan alles bij elkaar optelt dan valt het best mee op een paar plekken na.

In totaal zagen we liefst 38 soorten, waaronder als bijzonderheid de Kleine Zwaan en Rietgans.

De precieze aantallen staan in de onderstaande opsomming:

12 Aalscholvers; 3 Blauwe Reigers; 2 Boomklevers; 2 Boomkruipers; 2 Buizerds; 8 Eksters; 6 Groenlingen; 3 Grote Zilverreigers; 3 Goudhaantjes; 1 Grote Bonte Specht; 4 Heggenmusjes; 71 Holenduiven; 135 Houtduiven; 14 Huismussen; 80 Kauwtjes; 110 Kieviten; 7 Kleine Zwanen; 2 Knobbelswanen; 218 Kokmeeuwen; 13 Koolmezen; 2 Koperwieken; 17 Meerkoeten; 17 Merel; 14 Nijlganzen; 8 Pimpelmezen; 21 Rietganzen; 7 Roodborstjes; 5 Sijsjes; 1 Sperwer; 154 Spreeuwen; 2 Staartmezen; 38 Vinken; 2 Waterhoenen; 58 Wilde Eenden; 4 Winterkoninkjes; 35 Zwarte Kraaien; 1 Zanglijster; Ook werd er helaas één dode Bosuil gevonden.

Geen wild in het veld gezien op één Konijn na, bedroevend weinig. Dit waren de resultaten van de tellingen van de Bedafse groep: Stijn van Gils, Willie Bergmans, Harry Claasen, Martin van Zanten en ondergetekende. Op naar 2016! ☺

Folkert Nijboer

(inleidende tekst door Mignon van den Wittenboer)

Dagexcursie naar provincie Zeeland

Zondagmorgen 22 februari hadden zich vijftien leden gemeld bij de Groenhoeve voor de dagexcursie naar de provincie Zeeland. Het was een feestelijke dag, want Bart Gras was jarig en hij had zich zelf deze excursie als verjaardagscadeau gegeven. Voorzien van een goed humeur en portofoons gingen we op pad met vier auto's. Het weer beloofde goed te worden, veel zon, geen regen, iets aan de frisse kant. Half tien waren we op de eerste stopplaats bij de Grevelingendam. Hier zagen we de eerste van de vele Middelste Zaagbekken van deze dag. Tevens tijd voor koffie/thee uit de thermosflessen en als verrassing iets lekkers er bij van Bart.

Bart Gras trakteert

Om de nadelen van de aanleg van de Oosterschelde-kering te compenseren is 'Plan Tureluur' ontwikkeld. Vooral aan de zuidkust van Schouwen-Duiveland zijn hiervoor nieuwe natuurgebieden ontwikkeld om de typische Zeeuwse flora en fauna terug te krijgen. Werkelijk een eldorado voor de vogels. Overal kom je plas-dras gebiedjes en slikken tegen waar de talrijke kust- en steltvogels hun voedsel kunnen vinden. In de lijst van gespotte vogels van deze dag kun je zien wat er zoal zit. Heel mooi kon je het verschil zien in gedrag tussen een Zwarte Ruiter en een Tureluur, die van afstand toch enigszins op elkaar lijken. De Zwarte Ruiter foerageert robuuster, grondelend door wat dieper water in vergelijking met de Tureluur, die rustig in wat ondieper water en slikrandjes zijn eten zoekt.

Een volgende prachtig gebied was het Pikgat aan de Brasweg. Met het zonnetje in de rug konden we genieten van onder andere de Pijlstaarten, Lepelaar en Smienten. Het hield maar niet op. In Uden en omgeving zijn we al heel blij met een zo'n gebiedje en daar liggen ze opeenvolgend aan elkaar. We kwamen ogen en oren te kort.

Veel zon, geen regen en iets aan de frisse kant

Na even bij Neeltje Jans gekeken te hebben voor de Kuifaalscholver, die er niet zat, zijn we doorgereden naar de Brouwersdam. Deze plek is altijd goed voor enkele spectaculaire soorten als Roodkeelduiker, IJseend en Zwarte Zee-eend. De enige twee toch wel verwachte soorten die we niet konden spotten waren de Paarse Strandloper en de Zwarte Zeekoet. Maar er moet iets te wensen overblijven.

Een visje werd er deze keer helaas niet genuttigd, want die van een vorige keer lag bij sommigen nog zwaar op de maag. Na een zeer geslaagde dag gingen we weer richting Zeeland, maar dan vlak bij Uden. Bart had gelijk om zichzelf dit verjaardagscadeau te geven.

De deelnemers aan deze dagexcursie:

Bianca van Beugen, Martien van Dooren, Koos Doorten, Annette Elferink, José Escher, Bart Gras, Jan-Willem Hermans, John Hermans, René van Hoof, Rien de Mol, Isidro Rendon, Harrie Rooijackers, Marga Verduin, Theo Vos en Ruut Westerbeek.

Gespotte soorten (ca. 81):

Wulp, Middelste Zaagbek, Buizerd, Zwarte Kraai, Scholekster, Geoorde Fuut, Grauwe Gans, Kuifeend, Rotgans, Knobbelzwaan, Wilde Zwaan, Flamingo, Graspieper, Brilduiker, Meerkoet, Stormmeeuw, Wilde Eend, Ekster, Merel, Veldleeuwerik, Bergeend, Steenloper, Kokmeeuw, Zanglijster, Holenduif, Zilvermeeuw, Rosse Grutto, Tureluur, Bonte Strandloper, Torenvalk, Houtduif, Brandgans, Kievit, Wintertaling, Lepelaar, Pijlstaart, Smient, Krakeend, Slobeend, Kempaarn, Koolmees, Pimpelmees, Spreeuw, Winterkoning, Goudplevier, Putter, Dodaars, Witgat, Kleine Zilverreiger, Waterhoen, Kauw, Watersnip, Slechtvalk, Zwarte Ruiter, Fuut, Kluut, Nijlgans, Zwarte Zee-Eend, Eider, Roodkeelduiker, Kuifduiker, IJseend, Drieteenstrandloper, Blauwe Reiger, IJsvogel, Fazant, Grote Zaagbek, Grote Zilverreiger, Sperwer, Kanoet, Heggenmus, Ooievaar, Tafeleend, Huismus, Roek, Grote Mantelmeeuw, Roodborst, Aalscholver, Turkse Tortel en Vink.

Martien van Dooren

Fazant (foto Marc Gottenbos)

Fenologie: ójaarlijks terugkerende natuurverschijnselenô

Op ons forum houden we bij wie dit jaar de eerste zwaluw ziet of de eerste Tjiftjaf hoort. Veel vogelaars houden voor zichzelf een lijstje bij van wanneer ze een bepaalde vogel weer voor het eerst zien of horen. Het geeft het gevoel van dat de lente/zomer er weer aankomt. Dat gevoel kan een eerste vlinder of een bloeiende krokus ook geven. Gewone soorten hebben dan ook iets speciaals.

Koninginnepage (foto Peter Noy)

Ik heb op onze website uitgezocht wanneer welke soort voor het eerst in dat jaar is gemeld. Daar heb ik een overzicht van gemaakt en dat staat in twee tabellen, de eerste tabel gaat over de jaren 2010 en later, de tweede tabel over de jaren 2009 en eerder. Voor de jaren van voor 2005 heb ik de vroegste melding van voordien bij elkaar gezet. De jaren erna staan elk apart vermeld. De lijst is gebaseerd op wat er in 2014 gemeld werd op het forum, met enkele aanvullingen. De volgorde was op datum, maar ik heb er later nog een paar soorten aan toegevoegd, dus dat klopt niet helemaal meer.

Het kan zijn dat je een eigen waarneming heb gedaan die eerder is dan in de tabel staat, maar als dat niet op waarneming.nl is gemeld, heb ik het ook niet kunnen vinden. Daarnaast staan er een aantal erg vroege waarnemingen van bepaalde soorten tussen. Die had ik weg kunnen laten, maar wanneer is het nou te vroeg en wanneer niet? Een aantal soorten zijn berucht: daarvan komen er elk jaar wel vroege waarnemingen terwijl ze eigenlijk nog in Afrika zitten. Dat zijn in deze lijst Boompieper, Tuinfluiter, Boomvalk en Bosrietzanger. Waarom Boompiepers zo lastig zijn weet ik niet, misschien dat het Graspiepers zijn die op trek op een rustplek even gaan zingen (die broeden hier nauwelijks dus die kennen we niet echt goed). Bij de Tuinfluiter is het een bekend fenomeen, de soort wordt erg makkelijk verward met Zwartkoppen, die in het begin blijkbaar iets anders zingen en dan nog meer op Tuinfluiters lijken. Boomvalken kunnen vrij vroeg terug komen, maar het lijkt er op dat het niet altijd goed gaat met de determinatie. Tenslotte de Bosrietzanger. Dit is natuurlijk al een lastige soort, die je ontdekt omdat hij zingt, maar hij kan bijna alles nadoen en dat is een verklaring voor meldingen die zo vroeg zijn dat er twijfel mogelijk is.

Heb je dit jaar een leuke waarneming, meld het op het forum. De vroegste worden weer in het overzicht opgenomen. Daar staan al een paar vroege aankomers in en tegen de tijd dat je dit leest vast nog wel veel meer.

Arend Vermaat

Boompieper (foto John Hermans)

	Record	2014	2013	2012	2011	2010
Heggenmus Z*	1-jan	1-jan	2-jan	1-jan	4-jan	2-jan
Vink Z*	4-jan	3-feb	9-feb	4-feb	4-jan	7-feb
Zwartkop	4-feb	20-feb	14-apr	23-mrt	29-mrt	4-feb
Tijftjaf Z*	28-feb	8-mrt	18-mrt	10-mrt	12-mrt	18-mrt
Roodborsttapuit	1-jan	15-mrt	11-mrt	4-jan	12-mrt	5-mrt
Zwarte Roodstaart	8-jan	16-mrt	13-jan	8-jan	16-feb	21-mrt
Zwartkop zingend	18-mrt	22-mrt	14-apr	26-mrt	29-mrt	25-mrt
Boerenwaluw	17-mrt	23-mrt	4-apr	17-mrt	17-mrt	21-mrt
Kleine Plevier	18-mrt	23-mrt	18-mrt	20-mrt	27-mrt	28-mrt
Fitis	17-mrt	26-mrt	4-apr	24-mrt	23-mrt	23-mrt
Blauwborst	25-mrt	27-mrt	12-apr	25-mrt	26-mrt	x
Gele Kwikstaart	27-mrt	28-mrt	31-mrt	4-apr	2-apr	27-mrt
Oeverwaluw	9-mrt	31-mrt	11-apr	3-apr	30-mrt	20-mrt
Boompieper	16-mrt	31-mrt	11-apr	12-apr	11-apr	28-mrt
Zomertaling	20-mrt	31-mrt	15-apr	20-mrt	25-mrt	x
Gekraagde Roodstaart	3-apr	4-apr	8-apr	5-apr	3-apr	29-mrt
Braamsluiper	6-apr	6-apr	15-apr	20-apr	18-apr	16-apr
Tuinfluit	7-apr	7-apr	25-apr	20-apr	8-apr	11-apr
Bonte Vliegenvanger	5-apr	7-apr	16-apr	12-apr	5-apr	5-apr
Nachtegaal	13-apr	13-apr	15-apr	14-apr	15-apr	25-apr
Grasmus	7-apr	13-apr	15-apr	14-apr	9-apr	18-apr
Kleine Karekiet	3-apr	13-apr	27-apr	29-apr	2-mei	29-apr
Koekoek	2-apr	16-apr	14-apr	12-apr	14-apr	11-apr
Huiswaluw	28-mrt	17-apr	8-apr	4-apr	28-mrt	18-apr
Gierzwaluw	8-apr	19-apr	14-apr	23-apr	19-apr	20-apr
Boomvalk	31-mrt	19-apr	17-apr	18-apr	5-apr	17-apr
Fluiter	15-apr	20-apr	22-apr	15-apr	21-apr	28-apr
Zomertortel	17-apr	27-apr	21-apr	2-mei	21-apr	18-apr
Spotvogel	21-apr	28-apr	7-mei	4-mei	8-mei	5-mei
Wespendief	20-apr	28-apr	9-mei	4-mei	10-mei	29-apr
Bosrietzanger	30-apr	4-mei	6-mei	6-mei	30-apr	5-mei
Wielewaal	24-apr	4-mei	6-mei	4-mei	19-mei	5-mei
Grauwe Vliegenvanger	23-apr	13-mei	30-apr	27-apr	30-apr	23-apr
Kwartel	22-apr	15-mei	26-apr	29-apr	22-apr	2-mei
Scholekster	28-jan	28-jan	4-mrt	29-feb	19-jan	20-feb
Nachtzwaluw	25-apr	15-mei	3-mei	7-mei	11-mei	28-apr

Tabel: Recordvroegtedatum en vroegste melding in de jaren 2010 ï 2014

Noot: Z* betekent dat ze vanaf die datum zingend zijn te horen, ze zijn al eerder gezien.

Graspieper (foto Marc Gottenbos)

	2009	2008	2007	2006	2005	Voor 2005
Heggenmus Z*	24-jan	17-jan	8-jan	27-feb	6-feb	17-4-1988
Vink Z*	13-feb	7-feb	12-feb	12-feb	11-mei	1-4-1988
Zwartkop	20-mrt	1-apr	7-jan	4-feb	3-mrt	18-3-1990
Tijftjaf Z*	13-mrt	28-feb	8-mrt	22-mrt	16-mrt	2-3-2004
Roodborsttapuit	2-jan	1-jan	6-jan	21-jan	13-mrt	22-1-2001
Zwarte Roodstaart	19-mrt	20-mrt	12-mrt	5-mrt	16-mrt	1-3-1992
Zwartkop zingend	3-apr	1-apr	1-apr	9-apr	1-apr	18-3-1990
Boerenwaluw	17-mrt	23-mrt	31-mrt	22-mrt	15-mrt	21-3-1993
Kleine Plevier	28-mrt	31-mrt	26-mrt	26-mrt	26-mrt	26-3-2003
Fitis	29-mrt	29-mrt	1-apr	27-mrt	25-mrt	17-3-2004
Blauwborst	6-apr	31-mrt	1-apr	31-mrt	25-mrt	26-3-2004
Gele Kwikstaart	3-apr	1-apr	9-apr	5-apr	10-apr	31-3-2002
Oeverwaluw	5-apr	30-mrt	23-apr	26-mrt	9-mrt	1-4-2001
Boompieper	29-mrt	31-mrt	12-mrt*	2-apr	16-mrt	29-3-2002
Zomertaling	x	27-apr	17-apr	23-apr	23-apr	24-3-1997
Gekraagde Roodstaart	6-apr	6-apr	13-apr	4-apr	4-apr	4-4-1994
Braamsluiper	13-apr	21-apr	16-apr	24-apr	21-apr	19-4-2000
Tuinfluit	27-apr	20-apr	14-apr	23-apr	18-apr	13-4-2004
Bonte Vliegenvanger	9-apr	19-apr	15-apr	16-apr	17-apr	9-4-2004
Nachtegaal	20-apr	26-apr	26-apr	26-apr	x	23-4-2000
Grasmus	10-apr	13-apr	15-apr	17-apr	22-apr	7-4-2004
Kleine Karekiet	2-mei	24-apr	24-apr	28-apr	20-apr	3-4-2001
Koekoek	14-apr	9-apr	2-apr	15-apr	15-apr	8-4-2000
Huiswaluw	2-apr	6-apr	11-apr	1-apr	24-apr	28-3-1982
Gierzwaluw	8-apr	20-apr	18-apr	17-apr	24-apr	20-4-2003
Boomvalk	19-apr	16-apr	13-apr	31-mrt	24-apr	19-4-1986
Fluiter	11-apr	13-mei	27-apr	3-jun	2-mei	20-4-2003
Zomertortel	26-apr	27-apr	17-apr	23-apr	23-apr	24-4-2004
Spotvogel	3-mei	4-mei	17-mei	4-mei	21-apr	4-5-2004
Wespendief	7-mei	22-apr	13-mei	4-mei	6-mei	20-4-2002
Bosrietzanger	2-mei	4-mei	17-mei	11-mei	12-mei	23-4-2000
Wielewaal	3-mei	7-mei	30-apr	x	12-mei	24-4-2004
Gauwe Vliegenvanger	9-mei	3-mei	30-apr	3-mei	27-apr	30-4-2002
Kwartel	13-mei	8-mei	25-apr	5-mei	14-mei	30-4-2004
Scholekster	28-feb	13-feb	6-feb	7-mrt	28-feb	x
Nachtzwaluw	7-mei	8-mei	25-apr	5-mei	13-mei	6-5-2003

Tabel: Vroegste melding in de jaren 2005 - 2009 en voor 2005

Zwartkop (foto Marc Gottenbos)

Huiszwaluwactie in 2015

Huiszwaluw

In 2014 werd door de Zwaluwenwerkgroep een zeer succesvolle actie rond de Huiszwaluw georganiseerd. Een groep van vijftien vrijwilligers spoorde in de regio rond Uden zoveel mogelijk bewoonde Huiszwaluwnesten op. Het doel van de actie was in eerste instantie de 'gastgezinnen' van deze Huiszwaluwen ervan bewust te maken aan wat voor bijzondere vogelsoort ze onderdak boden. Dit deden de vrijwilligers door het aanbieden van een brochure en het verstrekken van een loterijlot per bewoond nest. Hiermee waren in de loterij in september leuke prijzen te winnen. Een uitgebreid verslag van deze actie is terug te vinden in het Bruujsel van september 2014.

Nieuwe actie in 2015

Tijdens de actie in 2014 werden totaal 275 nesten van de Huiszwaluw gevonden. Dit geweldige aantal nesten vormt de basis van de actie die we dit jaar gaan houden. De Huiszwaluw is natuurlijk een typische koloniebroeder én een soort die ook graag gebruik maakt van kunstnesten. In veel gebieden is er immers niet altijd voldoende nestmateriaal (modderige klei) beschikbaar of is de samenstelling hiervan zo slecht dat de nesten voortijdig van de gevel vallen. Gelukkig kent de Zwaluwengroep een aantal erg handige leden: Willie Bergmans maakte in een paar weken tijd meer dan honderd kunstnesten voor de Huiszwaluw. De komende maanden gaan de vrijwilligers in de buurt van bekende kolonies kijken welke overstekken er geschikt zijn voor een kunstnest en aan die bewoners een gratis nest aanbieden. En zo hopen we het aantal broedende Huiszwaluwen in onze regio de komende jaren flink uit te breiden.

Oeverzwaluw

In 1986 werd door Vogelwacht Uden (als eerste vogelwerkgroep in Nederland) een kunstmatige Oeverzwaluwwand opgericht bij Hemelrijk. In de eerste jaren was deze wand zeer succesvol met als hoogtepunt 1989 toen er liefst 266 bewoonde nesten werden geteld. In de jaren daarna nam de bezetting af, onder meer door het opschot van riet waardoor de wand voor de Oeverzwaluw minder interessant werd. In 2002 werd een gedeelte van dit riet weggehaald wat in een opleving van het aantal nesten resulteerde: 85 bewoonde nesten in 2004. Maar helaas nam het aantal ook daarna weer af en is de wand de laatste jaren niet meer bewoond. Gelukkig besloot Ton Derks, de eigenaar van het Billy Bird Park bij Hemelrijk, deze winter de rietopslag voor de wand machinaal te verwijderen. De leden van de zwaluwenwerkgroep zullen in maart de nestgaten weer opvullen met vers zand en we hopen dat komende jaren de Oeverzwaluwen weer veelvuldig gebruik van de wand zullen maken.

Kunstmatige Oeverzwaluwwand op het Hemelrijk (Volkel)

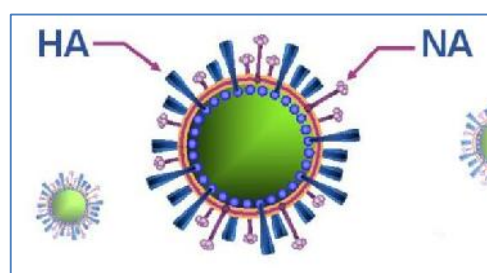
Vogelgriep: waarom trekvogels de schuld krijgen.

Afgelopen najaar was in de media de uitbraak van de vogelgriep op enkele Nederlandse pluimveebedrijven het nieuws van de dag. Al snel kregen de trekvogels de schuld van het verspreiden van het virus en kwamen in een kwaad daglicht te staan. Dit leidde zelfs tot het verstoren van overwinterende ganzen en zwanen. Maar waar gaat het nu uiteindelijk om en worden we niet overruled door de economische belangen van de pluimveesector? Tijd om eens het één en ander op een rijtje te zetten.

Wat is het vogelgriepvirus?

Vogelgriep (aviaire influenza) is een besmettelijke virusziekte. De ziekte is overdraagbaar op pluimvee en op een aantal andere vogelsoorten. In zeer zeldzame gevallen kunnen mensen ook besmet raken met het vogelgriepvirus.

Bij iedere uitbraak van vogelgriep verschijnen er spannende codes in de media, bijvoorbeeld H5N1 of H5N8. Dat lijkt heel belangrijk, maar het is niet meer dan een methode voor de virologen om een virus te herkennen en op naam te brengen. Net zoals we onder vogelaars communiceren met termen als Grote Bonte Specht, Kleine Bonte Specht of Zwarte Specht, alleen blijken de virologen wat minder creatief in hun naamgeving te zijn. Het aantal H's of N's in de naam van het vogelgriepvirus wordt bepaald door de eiwitten aan de buitenkant van het virus: er zijn zestien verschillende H-eiwitten en negen verschillende N- eiwitten. En die kunnen in allerlei combinaties voorkomen. En dan is er nog verschil in laagpathogene vormen en hoogpathogene vormen. Bij laagpathogene virussen zijn de ziekteverschijnselen vaak mild en nauwelijks zichtbaar. Bij hoogpathogene vormen is het ziektebeeld veel ernstiger. Het virus waar we het afgelopen jaar mee te maken hadden was H5N8 en was hoogpathogeen.

Waar komt het vandaan?

De vogelgriep die al vele jaren in Azië rondwaart is van het subtype H5N1. In april 2003 werd Nederland getroffen door de vogelpest van het type H7N7. Er werden toen 30 miljoen kippen preventief geruimd. Het recente H5N8 virustype is het eerst gesignaleerd in China in 2010. Waarschijnlijk is het daar ontstaan in tamme, vrije-uitloop eenden. Daarna is het in zowel wilde vogels als pluimvee gesignaleerd in Zuid-Korea en Japan (o.a. in Wintertaling, Siberische taling, Vlekbekeend, Wilde Eend, Rietgans, Kolgans en Kleine Zwaan). In Zuid-Korea waren er grote uitbraken van vogelgriep bij pluimvee begin 2014. En ook in Japan is het H5N8 type in het voorjaar van 2014 aangetroffen. Het virus dat in Nederland is aangetroffen is genetisch onderzocht. Het blijkt vrijwel identiek aan dat in Zuid-Oost Azië en komt dus daar vandaan.

Maar hoe komt het nou hier?

Daarover is nog veel onduidelijk. Vogelgriepvirussen kunnen zowel via transport van pluimvee en pluimveeproducten, mest etc. verspreid worden, als door wilde vogels. Tot nu toe is er voor geen enkele besmettingsroute eenduidig bewijs. In Duitsland zijn op Rügen, zo'n 50 kilometer van de uitbraak in een kalkoenenfarm een zestal eenden geschoten. Hiervan waren er drie vrij van griep, twee drager van milde griepvarianten en één (een Wintertaling) drager van H5N8. Dit was de eerste wilde vogel in Europa die drager bleek te zijn. Maar zelf was hij er niet echt ziek van; hij vloog nog gewoon rond. Daarmee is niet gezegd dat deze vogel het virus uit andere

streken heeft meegebracht naar Europa: er kan namelijk ook sprake zijn geweest van 'spill back' (besmetting door bijvoorbeeld de kalkoenen). In de standaard monitoringsprogramma's in Europa en vooral Nederland waarbij regelmatig monsters worden genomen in o.a. eendekooien is tot nu toe dit virus niet vastgesteld. Er zijn geen wilde vogels die helemaal van Zuidoost Azië naar onze streken trekken. 'Onze' trekvogels ontmoeten hen wel in hun broedgebieden in Siberië. Daar zou eventueel vogelgriep overgedragen kunnen worden, in een soort 'vogelgriep-estafette'. Bij het bemonsteren van verschillende soorten watervogels in het hoge noorden zijn tot nu toe slechts spaarzaam vogelgriepvirussen aangetroffen. Als het H5N8 door wilde vogels is overgebracht, dan zou het virus nu aan te tonen

moeten zijn in de natuur. Daarom zijn onderzoeksteams van Erasmus MC, Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW)/Vogeltrekstation en Sovon aan de slag gegaan om o.a. bloed- en poepmonsters te nemen en te analyseren. Op één december maakte staatssecretaris Sharon Dijksma (Economische Zaken) bekend dat er in poepmonsters van twee Smienten in de provincie Utrecht vogelgriep is aangetroffen. Maar ook daar kan sprake zijn van 'spill back'.

Dat de zwarte piet (of mag deze uitdrukking ook niet meer?) richting de trekvogels wordt gespeeld is natuurlijk niet zonder reden. Er is volgens mij ook een heel andere -zeer voor de hand liggende- route die het vogelgriepvirus afgelegd kan hebben. Een korte speurtocht door de media doet het ergste vermoeden:

Juist! We hebben een Staatssecretaris die af en toe het verre oosten verkiest als pleisterplaats. Daar foerageert ze dan tussen vertegenwoordigers van de pluimveesector die door hun eigen veestapel besmet kunnen zijn. En een griepvirusje heb je zo opgelopen. Maar het wordt nog erger. Al in 2004 was op het ministerie bekend dat vogelveren besmet kunnen zijn met het vogelgriepvirus. En dus kondigde de toenmalige minister van landbouw, Cees Veerman o.a. de volgende maatregel aan:

ARTIKEL 1A LID 1

[TIJDELIJKE REGELING MAATREGELEN IN VERBAND MET AVIAIRE INFLUENZA 2004](#)

De invoer van **vogelveren en delen van vogelveren**, afkomstig uit Cambodja, de Volksrepubliek China inclusief het territorium Hong Kong, Indonesië, Kazachstan, Laos, Maleisië, Mongolië, Noord-Korea, Pakistan, Thailand, Vietnam, Zuid-Afrika, Rusland of Turkije, is verboden.

En je mag van een Staatssecretaris natuurlijk wel verwachten dat ze bekend is met het beleid van haar voorgangers. Mevrouw Dijkma meent wellicht dat haar verentooi geen bron van besmetting kan zijn:

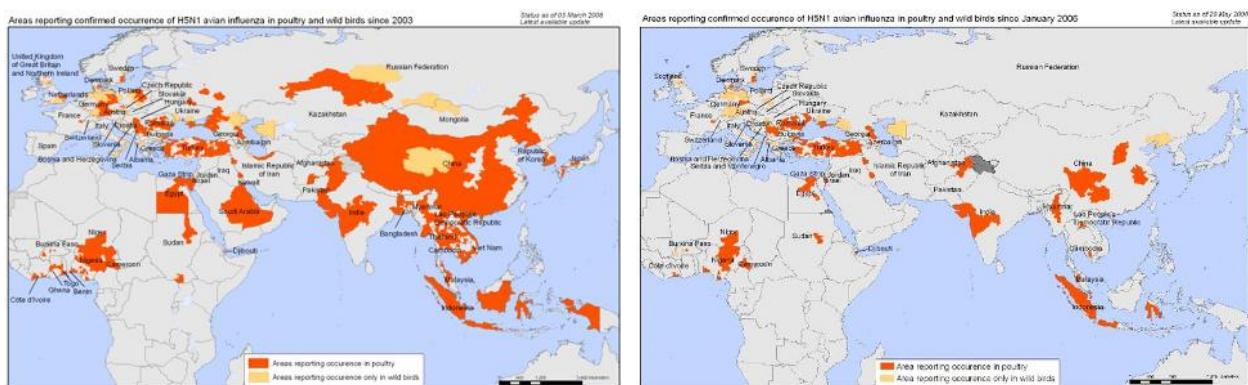
En het kan nóg erger. Want wat doet de Staatssecretaris als ze terug is van haar trektocht door de besmette gebieden in Azië:

Dus dat de trekvogels de oorzaak van de besmetting zijn kan best in twijfel getrokken worden. Volgens ganzendeskundige Bart Ebbige is de kans dat er een grieperige gans opstijgt, niet groot. Dat is niet zomaar een aanname, Ebbinge meet het ook. 'Je kan het niet uitsluiten, maar wij nemen elk jaar duizenden monsters van ganzen en andere trekvogels en laten die onder andere analyseren op de aanwezigheid van griepvirussen. In Nederland is nog geen enkel hoogpathogeen virus gevonden. De kans dat er een zieke vogel in Nederland vliegt is niet nul, maar dit zijn de feiten.'

Het verhaal over het virus dat zich gevestigd zou hebben in de natuurlijke populatie watervogels is gebaseerd op één Chinees onderzoek, waarin tussen veertien duizend eenden er zes zijn gevonden die het H5N1-virus hadden. ‘En bedenk, die zaten in China. Het is net als bij een misdaad. Rechercheurs moeten alle mogelijke scenario’s onderzoeken. Ik vind dat er nu veel te eenzijdig naar de vogels wordt gekeken.’ Aldus Ebbinge.

Het virus blijkt dus vele malen vaker voor te komen bij bedrijfsmatig gehouden pluimvee dan bij wilde vogels. En wie nu wie besmet heeft begint een beetje op ‘de kip en het ei-kwestie’ te lijken. Het lijkt me wel duidelijk dat door al die mega-uitbraken onder bedrijfsmatig gehouden dieren in de bio-industrie juist daar een bron van besmetting blijft bestaan. En aangezien dit ook de sector is die er het meeste last van heeft, in tegenstelling tot wilde vogels, zou die sector de hand in eigen boezem moeten steken en tot een aanpak van het probleem zien te komen. Interessant is ook de verspreiding op wereldniveau van het H5N1-virus in 2003 (links) en 2006 (rechts). De donkere gebieden zijn de plekken waar besmet pluimvee is aangetroffen en de lichte gebieden waar virus het alleen in wilde vogels is gevonden.

Maar eigenlijk maakt het m.i. niet zoveel uit waar de besmetting vandaan komt. Dat vogels trekken, mensen reizen en pluimvee verhandeld wordt, daar is weinig aan te veranderen. Je kunt je beter afvragen wie er last van vogelgriep hebben en waarom.

Wie krijgen het?

Wilde vogels kunnen veel beter tegen vogelgriep dan kippen. Vooral watervogels zoals eenden, zwanen en ganzen dragen van nature vaak vogelgriepvirussen met zich mee zonder daar zichtbaar ziek van te zijn. Voor pluimvee is het veel gevaarlijker.

Doordat pluimvee vaak met enorme aantallen in kleine ruimtes gehouden wordt, is de kans op besmetting vele malen groter dan bij in het wild levende vogels. Het jarenlange gebruik van antibiotica en de onnatuurlijke leefomstandigheden hebben het pluimvee dusdanig verzwakt dat ze tegen het virus niet opgewassen zijn.

Laagpathogene virussen kunnen muteren tot hoogpathogene virussen waardoor een mild griepje een dodelijke griep kan worden. Wilde vogels kunnen daarna die hoogpathogene versie krijgen van pluimvee. Sommige wilde vogels worden ook van deze hoogpathogene vormen niet ziek. Duidelijk: ons bedrijfsmatig gehouden pluimvee staat zo ver van de natuur af dat ze nauwelijks weerstand hebben tegen ziekten.

Hoe herken je vogelgriep bij vogels?

Pluimvee dat besmet raakt wordt doorgaans na twee tot zeven dagen ziek, hoewel de ziekte ook veertien dagen op zich kan laten wachten. De dieren worden dan sloom, eten minder, hebben extreem veel dorst, krijgen waterige diarree, leggen minder eieren of eieren zonder schaal en krijgen een soort snotneus. Ook hebben zieke dieren soms zwellingen in hun kop en hals en een verkleurde of gezwollen kam. Na een tot twee etmalen kunnen de dieren sterven door verstikking: zoals alle griepsoorten vreet vogelpest de luchtwegen en longen aan.

Is het gevaarlijk voor mensen?

Het vogelvirus is nauw verwant aan het menselijke griepvirus waar jaarlijks vijf tot tien procent van de Nederlandse bevolking aan lijdt. De vogelgriep die nog steeds in Azië rondwaart is van het subtype H5N1. In april 2003 werd Nederland getroffen door de vogelpest van het type H7N7. Er werden toen 30 miljoen kippen preventief geruimd. Tientallen mensen werden besmet en hadden voornamelijk last van een oogontsteking. Een 57-jarige dierenarts overleed. Het risico is dus vooral dat een menselijke drager van het griepvirus besmet wordt met het vogelgriepvirus. Er kan dan een mutatie plaatsvinden waardoor er een nieuw, voor mensen zeer besmettelijk en gevaarlijk virus ontstaat zoals bijvoorbeeld de Spaanse griep in een ver verleden.

Welke maatregelen neemt Sharon?

Na het uitbreken van de vogelgriep nam de Staatssecretaris een aantal maatregelen. Besmette bedrijven en hun risicovolle burens werden geruimd, er kwamen vervoersverboden, al ons pluimvee moest opgehokt worden, vogeltentoonstellingen werden afgelast en vogelrings kregen tijd om toch nog een atlasblok te gaan tellen. Het enige bijkomend voordeel is natuurlijk dat er in tijden van vogelgriep niet gejaagd mag worden.

Wat kost het?

De recente uitbraak van vogelgriep heeft de sector en de overheid tot nog toe 32 tot 39 miljoen euro gekost. Dat heeft het Wageningse onderzoeksinstituut LEI berekend. De kosten komen voort uit het ruimen van kippen op besmette bedrijven en indirecte kosten door het vervoersverbod en het stilvallen van de export. Die kosten lijken enorm, maar we hebben het hier natuurlijk wel over een sector met jaarlijks vele miljarden aan omzet. Het houden van zwakke dieren brengt nu eenmaal risico met zich mee. Het lijkt me niet juist dat de sector bij iedere uitbraak een beroep doet op de overheid om de schade vergoed te krijgen. Een door de sector opgericht schadefonds waaraan alle betrokken bedrijven een jaarlijkse bijdrage betalen zou een meer logische stap zijn.

Welke oplossingen zijn er?

Eén pasklare oplossing voor het hele vogelgriepprobleem bestaat er helaas niet. Maar sommige van de volgende oplossingen zijn best het overwegen waard.

- **vaccinatie**: het is mogelijk een vaccin te ontwikkelen tegen het virus. Maar preventief vaccineren is nagenoeg onmogelijk omdat het virus nogal eens muteert. Dus tegen welk type moet je dan gaan enten? Je ent bovendien met een zeer verzwakt virus waarmee de vogel wel drager wordt en er niet meer vastgesteld kan worden of de vogel besmet of geënt is. Hierdoor mogen de geënte vogels niet naar het buitenland geëxporteerd worden en de pluimveesector is juist heel erg afhankelijk van die export.

- **ophokplicht** voor pluimvee tijdens de trekperiode. Dat vermindert natuurlijk het contact tussen wilde- en kooivogels maar de recente uitbraken waren juist niet op bedrijven met een vrije uitloopmogelijkheid. Bovendien duurt de trekperiode van ongeveer september tot mei (en steltlopers alweer in juni) dus dan moet je het pluimvee bijna het hele jaar binnen houden.

- **reconstructie** van de pluimveesector zoals bij de varkenshouderij; Bedrijven in zones bij elkaar plaatsen met daarin de hele productielijn van broedeieren tot slachterij. Hierdoor vindt er alleen gesleep met dieren plaats binnen die zone en is de kans op besmetting van andere zones minder groot. Mij lijkt dat dit zo'n industriële aanpak is dat dit soort zones dan ook beter meteen op een industrieterrein geplaatst kunnen worden. Hier komen toch al minder trekvogels, is de aanvoer van grondstoffen en afvoer van eindproducten logistiek goed te doen en wordt het overige landschap meteen ontlast van een hoop intensieve veehouderij. En dit is een aanpak die eigenlijk wereldwijd zou moeten gelden. Het is van de zotte dat er eendagskuikens van China naar Nigeria worden vervoerd om daar opgefokt te worden. Juist dat gesleep met dieren moet aangepakt worden.

- **onderzoek naar weerstand**. Waarom het pluimvee zo vatbaar is voor de ziekte en wilde vogels er vaak niet ziek van worden is nog niet nader onderzocht. Als daar naar gekeken zou worden kunnen we misschien komen tot gezondere en sterkere pluimveesoorten die veel minder vatbaar zijn voor ziekten en gewoon lekker buiten kunnen lopen. De pluimveesector is hierbij op langere termijn veel meer gebaat dan het ontwikkelen van slachtvee met een zo kort mogelijke productietijd.

Mignon van den Wittenboer

Bronnen: <https://nioo.knaw.nl> - <http://www.kennislink.nl/publicaties/fataal-poepje>

Wetenswaardigheden door John Hermans

Tienduizenden Veldleeuweriken dood door maaien

Veldleeuweriken broeden vaak in open akkerbouwgebieden. Waar grasland en akkerbouw naast elkaar voorkomen, maken ze ook graag gebruik van grasland om in te broeden. Die keuze wordt ze vaak noodlottig, omdat in gras veel legsels worden uitgemaaid. Uit nieuw onderzoek blijkt dat jaarlijks in Groningen en Drenthe 30.000 jonge Veldleeuweriken omkomen door maaien.

Onderzoek moet aantonen of met een ander maaibeheer de Veldleeuwerik zijn jongen wel succesvol groot kan krijgen. De provincies Groningen en Drenthe zijn vermoedelijk de belangrijkste provincies in Nederland voor in akkergebieden broedende Veldleeuweriken. Jaarlijkse monitoring van honderden telpunten van het Meetnet Agrarische Soorten (MAS) in beide provincies, zorgt voor een nauwkeurige ‘vinger aan de pols’ over de verspreiding van soorten, hun gewasvoorkeuren en aantalsontwikkelingen. De Veldleeuwerik kent zelfs de hoogste presentie in het fijnmazige meetnet en daardoor zijn goede aantalschattingen te geven van het aantal broedparen.

Veldleeuweriknest (foto Hans Hut)

In Groningen broeden de laatste jaren rond de 6.300 paren Veldleeuweriken, waarvan 4.750 paren in akkerland. Door de oprukkende melkveehouderij brokkelt de oppervlakte ‘akkerland’ steeds meer af. Tussen 1980 en 2013 nam het aandeel grasland in akkerbouwgebieden als het Oldambt en de Veenkoloniën toe van 12% naar 22%. Niet van die prachtige bloemrijke weiden, maar monotoon turbograsland dat maandelijks wordt bemest en gemaaid. Door een gebrek aan geschikte alternatieven, trekken Veldleeuweriken in met name de tweede helft van het broedseizoen naar die turbograslanden toe om er te broeden. Zo is een ecologische val van formaat ontstaan.

Van 2006 tot 2008 werkten Sovon Vogelonderzoek Nederland en Werkgroep Grauwe Kiekendief samen om in opdracht van Vogelbescherming Nederland de knelpunten rond de ecologie van de vrolijke zanger in beeld te brengen. Dit leverde het fundament op voor het vervolgonderzoek dat Werkgroep Grauwe Kiekendief samen met Wageningen UR in de jaren 2010-2014 uitvoerde. Daarbij werd met behulp van lichtgewicht radiozenders het terreingebruik van broedende Veldleeuweriken in kaart gebracht. De resultaten zijn onder andere beschreven in het themanummer ‘Akkervogels’ van Limosa. Uit het onderzoek bleek dat Veldleeuweriken graag gebruikmaken van faunaranden om naar voedsel te zoeken voor hun jongen. Maar diezelfde faunaranden kunnen niet voorkomen dat Veldleeuweriken in het voor hun gevaarlijke grasland gaan broeden.

Ecologische val

Sterker nog, als die faunaranden in de buurt van grasland liggen, dan vormt die combinatie een ecologische val, doordat Veldleeuweriken een voorkeur hebben om in grasland te broeden. Op basis van broedbiologische gegevens van Werkgroep Grauwe Kiekendief, aantalschattingen en digitale gewaskaarten, hebben we berekend dat in Groningen per jaar zo’n 15.000 nestjonge Veldleeuweriken worden doodgemaaid. In Drenthe komt een vergelijkbaar aantal tussen de maaibalken om.

Bovenstaande maakt duidelijk dat agrarisch natuurbeheer in akkerland vooralsnog voor de Veldleeuwerik niet het gewenste resultaat oplevert als dat akkerland is verweven met intensief grasland. Dit is in Nederland in toenemende mate het geval.

Wil natuurbeheer in akkerbouwgebieden daadwerkelijk bijdragen aan het stoppen van de achteruitgang van Veldleeuweriken, dan zal ook het beheer van grasland in akkergebieden meer moeten worden afgestemd op de daarin levende vogels en andere organismen.

Vogelbescherming Nederland ijvert voor rijke weides met bloemen, vlinders en vogels in haar campagne Red de Rijke Weide. In het komende broedseizoen zal Werkgroep Grauwe Kiekendief in zowel Groningen als Drenthe weer Veldleeuweriken volgen met radiozenders, om de knelpunten nog nauwkeuriger in beeld brengen. Bij een aantal Drentse en Groningse graslandbedrijven zal het effect van uitgesteld maaibeheer worden onderzocht. Daarbij kijken we of het broedsucces van de Veldleeuwerik voldoende kan worden verhoogd door grotere tussenpozen tussen de sneden aan te houden. Met de verzamelde kennis hopen we dat provincies gericht kunnen investeren in natuurmaatregelen voor bodembroedende soorten als de Veldleeuwerik.

Uit: Werkgroep Grauwe Kiekendief en Vogelbescherming Nederland, 26 februari 2015

Beleef de lente Kerkuil

Half februari en van lente lijkt nog geen sprake. Of toch wel? Vogelbescherming Nederland heeft de camera's van Beleef de Lente al aangezet, want ook in februari is er bij verschillende vogels genoeg te beleven. Zo wordt er bij de Kerkuilen al volop gepaard op www.beleefdelente.nl. Wie naar de site www.beleefdelente.nl gaat en bij de Kerkuilen een kijkje neemt, ziet daar (meestal) twee uiltjes liefelijk bij elkaar zitten. We zien ze kroelen, we hebben ze zelfs zien paren. Het plaatje wekt de indruk dat het oude bekenden van elkaar zijn. Of dat echt zo is, is onbekend. De Kerkuilen zijn ongeringd, waardoor we niet weten of ze al eerder een paartje vormden of hoe oud ze bijvoorbeeld zijn.

Een gemiddelde Kerkuil wordt drie à vier jaar oud. De kans is dus groot dat er wisselingen van de wacht hebben plaats gevonden. Ook in een nestkast waar vogels al jarenlang trouw broeden. In ieder geval zien we voor de camera's nu een paartje dat hard aan een innige band werkt. Het knuffelen en paren versterkt die band. Dat betekent echter nog niet dat we kunnen gaan aftellen tot het leggen van de eieren. In de praktijk komen er pas eieren als het mannetje bewezen heeft genoeg prooi aan te kunnen dragen en daar gaan wel zo'n vier tot zes weken overheen. De Kerkuilen zorgen ervoor dat we, ondanks het weer, toch volop in de lentesfeer zitten. Eén van de andere vroege broeders die bij Beleef de Lente is te volgen is de Bosuil. In een nestkast in Nationaal Park de Meinweg in Limburg wordt al jarenlang door Bosuilen gebroed. Ze laten zich nog niet vaak voor de camera zien, maar de kijkers horen de Bosuil regelmatig roepen. Let op het geluid uit een griezelfilm en je weet: het is de Bosuil. Nu maar duimen dat ze ook dit jaar weer in deze nestkast tot broeden komen.

Kerkuilen liefdevol naast elkaar in de kast

dragen en daar gaan wel zo'n vier tot zes weken overheen. De Kerkuilen zorgen ervoor dat we, ondanks het weer, toch volop in de lentesfeer zitten. Eén van de andere vroege broeders die bij Beleef de Lente is te volgen is de Bosuil. In een nestkast in Nationaal Park de Meinweg in Limburg wordt al jarenlang door Bosuilen gebroed. Ze laten zich nog niet vaak voor de camera zien, maar de kijkers horen de Bosuil regelmatig roepen. Let op het geluid uit een griezelfilm en je weet: het is de Bosuil. Nu maar duimen dat ze ook dit jaar weer in deze nestkast tot broeden komen.

Uit: Vogelbescherming Nederland, 17 februari 2015

Keren onze weidevogels weer terug?

Het gemis aan weidevogels in het boerenland is zo langzamerhand tot iedereen doorgedrongen. Hoe krijgen we onze weidevogels weer terug? Grote organisaties zoals het Wereld Natuur Fonds en Vogelbescherming starten campagnes om het platteland te redden van de ondergang. Vooral het gemis aan weidevogels in het boerenland is zo langzamerhand tot iedereen doorgedrongen.

De hoge productie van voedsel heeft op veel plaatsen leegte en stilte veroorzaakt. Campagnes zoals 'Red de rijke weide' en samenwerkingsverbanden tussen boeren, de Rabobank en het WNF zetten de toon. Een verdere achteruitgang van vogels, bijen, vlinders, kikkers en vooral bloemrijke akkers en graslanden willen we niet meer. Het gaat de huidige maatschappij tegenwoordig om veel meer dan hoge productie- en exportcijfers. De Rabobank, traditioneel gezien de grote motor achter de opstuwung van grote bedrijven, trekt nu aan de rem en laat een heel ander geluid horen.

Inbreuk op levenscyclus

Voor wie naar vogels kijkt lijkt er nog niet zoveel aan de hand te zijn. In het vroege voorjaar zien we wolken Kieviten vanuit het zuiden terugkeren met in hun kielzog de Grutto en Wulp. Eieren leggen ze ook nog wel en soms komen er zelfs jongen uit, maar dan is het over en uit. Nog maar zelden lukt het de vogels om de jongen groot te krijgen. De op de grond broedende vogels krijgen niet meer de tijd die nodig is voor hun levenscyclus. Te snel groeiende gewassen, te vaak maaien, chemische bestrijdingsmiddelen en bemesting verstoren de cyclus. Oude vogels, soms wel 25 jaar oud, slagen er niet meer in voor nageslacht te zorgen. En als zij er niet meer zijn, dan is het raden naar de gevolgen.

Droog en keihard

De Kievit heeft ongeveer een week nodig om een grondnest te maken en een legsel van vier eieren te produceren. Dan volgt een broedtijd van 26-28 dagen. Vervolgens duurt het nog eens vijf weken voordat de jongen kunnen vliegen. Ruim twee maanden hebben de vogels nodig om succesvol te kunnen opgroeien. Kijken we naar alle agrarische activiteiten, dan komt de boer in deze periode meermalen langs om te mesten, rollen, slepen, maaien en weer mesten. De Kievit en de andere vogels passen niet meer in dat stramien van intensieve landbouw, waar bovendien het grondwaterpeil voortdurend laag gehouden wordt. Daardoor is de grond droog en vooral keihard geworden. Prima om machines te dragen, maar als je met je snavel in de grond naar voedsel moet zoeken een niet te klaren karwei.

Honger

Het gemis aan bloemen geeft direct een verlaging van het aantal insecten met hongerende jongen tot gevolg. En in het snel groeiende gewas lopen de jongen zich hopeloos vast. Tot slot is de schaal van de percelen zo groot dat mozaïek, de afwisseling van gewassen en gemaaide percelen, nagenoeg ontbreekt. Het is op de schaal van vogels allemaal hetzelfde geworden. Het is niet eenvoudig om weidevogels terug te krijgen in onze inmiddels hoogproductieve delta. In een aantal vogelreservaten lukt het uitstekend om weidevogels met een trits van kostbare maatregelen te behouden, maar buiten deze gebieden is veel meer hulp nodig.

Instabiel systeem

De monoculturen van tegenwoordig zijn ook kwetsbaar. Meer mest, meer chemische middelen om de gewassen te beschermen. Een instabiel systeem met stapelende problemen waartegen de sector niet is opgewassen. Ontstaan er plagen en ziekten, dan roept de sector om financiële hulp en vaak volgt deze ook. Miljoenen pompen we in plaag en ziektebestrijding, maar is dat geld goed besteed? En moeten we het probleem niet bij de bron aanpakken?

Kievit (foto John Hermans)

Duurzame verbetering

We kunnen geld maar één keer uitgeven en daarom ondersteun ik elk initiatief een nieuwe landbouw te ontwikkelen waar we allemaal beter van worden. Alle initiatieven van betrokken instanties helpen de boeren bij hun zoektocht naar duurzame verbetering. Na de stilte van de afgelopen jaren gaat het hopelijk eindelijk weer druk worden op het platteland.

Uit: Verhalen van boswachter André Donker, Natuurmonumenten

Weinig ijs: veel IJsvogels en Winterkoninkjes

IJsvogel en Winterkoning hebben wel een stoere naam, maar ze zijn nauwelijks gewapend tegen strenge vorst en veel sneeuw. Door het zachte winterweer doen ze het daarom heel goed.

Record aantal ijsvogels

IJsvogels hebben het moeilijk met strenge vorst; ze hebben ijsvrij, helder water nodig om in te vissen. Deze winter lijkt er echter geen vuiltje aan de lucht. De Nationale Tuinvogeltelling geeft er een aanwijzing voor. Er werden maar liefst 251 IJsvogels geteld: drie keer zoveel als in andere goede jaren. Ter vergelijking: in de strenge winter van 2010 - 2011 werden er maar 36 geteld! De Winterkoning werd dit jaar 8.392 gezien, tegen 5.615 in 2011.

IJsvogel (foto Marc Gottenbos)

Waarom dan Winterkoning?

Winterkoninkjes heten waarschijnlijk zo omdat ze ook 's winters, soms zelfs tijdens een sneeuwstorm, ongestoord hun liedje zitten te zingen. Ze doen dit om hun winterterritorium te verdedigen; dat hebben ze nodig om in hoekjes en gaatjes toch nog kevertjes en spinnetjes te vinden. Met een dik pak sneeuw lukt zo iets natuurlijk niet en dan kan hun aantal wel halveren.

Bevolkingsexplosie

Winterkoning en IJsvogel gedijen ondanks hun gevoeligheid voor kou toch goed in ons land. Dat komt omdat ze zich in milde jaren heel snel

kunnen reproduceren en erg veel jongen grootbrengen. Dat is dit jaar duidelijk te zien. Een mannetje Winterkoning bouwt wel vier tot zes nesten en hoopt niet één, maar wel twee of drie vrouwtjes te strikken. Als dan de eerste generatie jongen is uitgevlogen, volgt er meestal nog een tweede en soms zelfs een derde. Dat doen maar weinig soorten ze na.

Uit: Vogelbescherming Nederland, 30 januari 2015

Snavel van de Papegaaiduiker

Papegaaiduikers worden wel de clowns onder de zeevogels genoemd. Deze bijnaam danken ze aan hun grote, kleurrijke snavel. Deze snavel heeft nog meer verrassingen in petto.

Weerhaken

Papegaaiduikers kunnen wel tien visjes tegelijk in de bek vasthouden. Terwijl de visjes aan de zijkant uit de snavel hangen, kunnen ze zelfs nog een elfde visje vangen. Dit komt omdat het gehemelte vol weerhaakjes zit waar de visjes met de tong tegenaan worden gedrukt.

Groot en kleurig

Tijdens het broedseizoen, tussen eind februari en eind mei, verandert de snavel van vorm en kleur. Een gehoornd omhulsel bedekt de snavel waardoor deze groter en kleuriger wordt. Waarschijnlijk zijn de mannetjes met de grootste en opvallendste snavel het aantrekkelijkst.

Snavelnagel

Vanaf de nazomer verdwijnen de extra snavelnagels weer. De omhulsels laten soms moeilijk los en dat is een belemmering bij het duiken. Ook daar is een oplossing voor: de Papegaaiduiker heeft een speciale vlijmscherpe teennagel waarmee hij de laagjes kan lospeuteren.

*Papegaaiduiker met kleurrijke snavel
(foto John Hermans)*

Uit: Vara's Vroege Vogels, 27 november 2014

Oehoeperikelen in Purmerend

Wekenlang vliegt er in de omgeving van Purmerend een Oehoe rond die mensen aanvalt. Een overzicht van de berichtgeving rond de 'horror'-Oehoe

- **Klauwen in het achterhoofd:** op maandag 9 februari krijgt de gemeente Purmerend een melding van een inwoner die 's avonds aangevallen is door een uil. De avond daarop is het weer raak: Cor Lamers krijgt de klauwen van de Oehoe in vol zijn achterhoofd.
- **Atleet in het ziekenhuis:** De dagen daarna worden er nog verschillende aanvallen gemeld. Zo vloog de Oehoe bewoners van een instelling voor verstandelijk gehandicapten aan. Ook leden van een atletiekclub moeten het ontgelden; dinsdagavond heeft een atleet zich laten behandelen in het ziekenhuis voor alle wonden.
- **Vergunning:** Ondertussen zoekt de gemeente Purmerend naarstig naar een oplossing. De Oehoe geniet strenge bescherming en kan dus niet zomaar worden weggevangen. Mocht de provinciale vergunning rondkomen, is het nog maar de vraag of het nut heeft: Oehoes kunnen gemakkelijk grote afstanden afleggen en zo weer terugkeren naar hun territorium.
- **Paraplu's:** De bevolking van Purmerend past zich ook aan op de Oehoe: veel mensen lopen 's avonds met een paraplu om een eventuele Oehoeaanval af te kunnen slaan. Een andere tip is om dicht langs muren te lopen. De Oehoe kan zo niet gemakkelijk doervliegen na een aanval. De atletiekclub twijfelt of de avondtrainingen de komende dagen door kunnen gaan.
- **Wereldnieuws:** Ook de wereldpers is onder de indruk van deze agressieve uil. Zo noemt de Washington Post de aanvallen een 'schrikbewind', heeft The Guardian het over een 'mysterieuze reeks bloedige aanvallen' en spreekt het Franse weekblad L'Express over een 'satané hibou' (duivelse uil). Inmiddels is de Oehoe gevangen en 'in bewaring' gesteld (red.).

Uit: Vara's Vroege Vogels, 26 februari 2015

LANG WEEKEND BIESBOSCH

IVN Uden / Vogelwacht Uden e.o.

Donderdag 14 mei t/m zondag 17 mei a.s. naar de Biesbosch

Het voorlopige programma 2015:

Vertrek donderdag 14 mei a.s. om 8.00 uur

- * Donderdag 14 mei: wandeling Biesbosch
 - * Vrijdag 15 mei: dagexcursie Tiengemeten
 - * Zaterdag 16 mei: rondje Brouwersdam
 - * Zondag 17 mei: rondvaart Biesbosch
- Terug zondag 17 mei a.s. einde middag

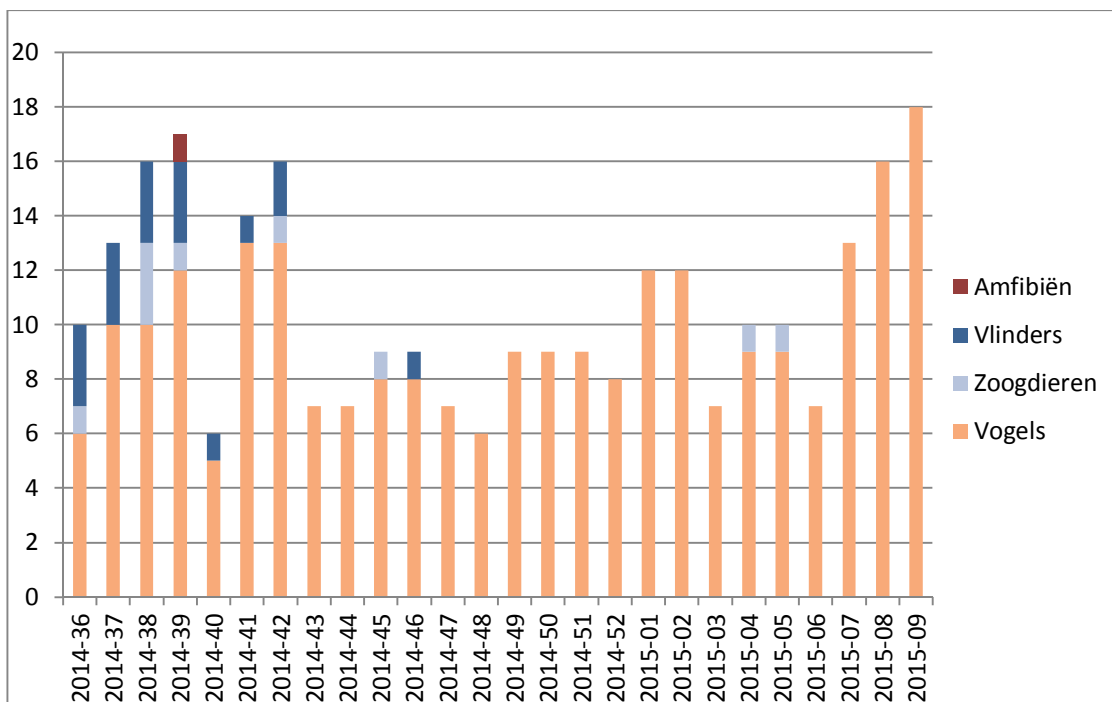
Jaarrond Tuintelling

Sinds september doe ik mee aan de 'Jaarrond Tuintelling' op Internet. Dit project is echt iets voor mij omdat het zich richt op al het leven in je eigen tuin. En dat is nu precies waar ik elke dag van geniet. Dit leuke project is nu nog als 'bèta-versie' beschikbaar en wordt dus alleen gebruikt door enthousiaste mensen die mee willen testen of het allemaal naar behoren werkt. Inmiddels doen er al ruim 1.100 mensen mee. In het voorjaar willen ze het grote publiek gaan vragen om mee te doen. Op deze manier willen ze proberen een beter beeld te krijgen van alle dieren die voorkomen in de tuinen in Nederland.

Staartmezen in de tuin

Je kunt zelf kiezen op welke manier je wilt tellen. Je kunt er voor kiezen om elke week een vaste korte tijd te tellen (bijvoorbeeld vijf minuten). Maar je mag ook de hele week bijhouden welke soorten je tegenkomt en die allemaal invullen. Het eerste noemen ze een 'tijdstiptelling' en daar gaan ze wat wetenschappelijker mee om (daar vinden ze een zogenaamde nul-telling ook heel interessant). De tweede vorm noemen ze een 'weektelling' en hier kun je zelf vrij invulling aan geven. Ik heb gekozen voor de weektelling en daarbij ga ik niet speciaal in mijn tuin zitten om de soorten te tellen maar ik houd gewoon de hele week bij welke soorten ik zie of hoor. Dus eigenlijk begin ik elke maandag met een lege lijst die gedurende de week aangevuld wordt met de soorten dieren die ik zie. Ik vind deze manier van tellen erg leuk omdat ik dan elke week opnieuw weer blij ben met de 'normale soorten' zoals de Merel, Roodborst, Heggenmus, Kool- en Pimpelmees enzovoorts.

Hier nog een (zelf gemaakt) grafiekje van de verschillende soorten in onze tuin, sinds september vorig jaar

Op de website kun je de landelijke resultaten zien en ook per provincie. Helaas is het nog niet mogelijk om een top-10 te zien of grafiekjes van de soorten in je eigen tuin, maar dit soort functionaliteiten worden nog wel ontwikkeld. Wel kun je gewoon terug kijken naar je eigen weeklijstjes en kun je deze ook nog later invullen. Nu ik op de site elke week zie hoeveel soorten ik ingevuld heb, wordt het ook duidelijk zichtbaar dat er na de winter steeds meer soorten naar de tuin komen. Voor de kerst zagen we alleen maar Kool- en Pimpelmeesjes op de voedertafel. Deze week hebben we al 19 soorten vogels! Onvoorstelbaar, dat had ik toch niet in de gaten voordat ik het bijhield.

Matkop (foto Lotte de Vink)

Jolanda Rutten

Tegenwoordig wordt veel nieuws van internet (social media etc.) afgehaald. “Wat is een leven zonder smartphone of computer”, wordt wel eens verzucht. De eerlijkheid gebied te zeggen dat je met een beetje handigheid het internet als een onuitputtelijke bron van informatie kunt zien. Wie wat dichterbij huis wil blijven kijkt regelmatig op onze eigen website. Daar worden, naast de vele verslagen en mooie vogelfoto's, regelmatig interessante nieuwsfeiten vermeld. Kijk/klik eens op: www.vogelwachtuden.nl en zorg ervoor dat je deze bij je favorieten op het beginscherm plaatst!

Wist je dat extra informatie te vinden is onder de ‘gekleurde’ links op de homepage. Daarbij kun je meestal doorklikken op de foto's zodat je in een nieuw scherm komt voor extra informatie. Kortom keuzes te over. In de zijkolommen staan dagelijks de meest recente vogelwaarnemingen. Ook een live stream van ons kerkuilenechtpaar geeft je een inkijkje in het prille liefdesleven van dit stel!

Vogelfoto's

Ook de meest recent geüploade foto's zijn vanaf de homepage te bekijken. Dit zijn de mooiste vogelfoto's van onze eigen fotografen. De moeite waard!

Veel lees- en kijkplezier! ☺

Activiteiten werkgroepen Vogelwacht Uden e.o.

HET BESTUUR

Het bestuur verzorgt de algehele coördinatie van de vereniging, zij stimuleert tal van activiteiten en legt contacten met derden. Tevens organiseert het bestuur de ledenactiviteiten, zoals excursies, cursussen en dialezingen. Genoemde activiteiten worden mede uitgevoerd door middel van een aantal werkgroepen, te weten:

WERKGROEP INVENTARISATIE

De werkgroep Inventarisatie organiseert diverse vogeltellingen in de Maashorst. Genoemde inventarisaties hebben tot doel een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de vogelstand in een bepaald gebied. De verkregen informatie wordt ter beschikking gesteld aan het SOVON, Staatsbosbeheer en Gemeentes. Zij gebruiken de informatie ten behoeve van beheersplannen voor de Maashorst en de Wijstgronden.

Coördinator Arend Vermaat, telefoon: 0413-377116

WERKGROEP ZWALUWEN

Sinds 1986 heeft de Vogelwacht een kunstmatige oeverzwaluwenwand op de voormalige grindaafgraving 'Hemelrijk' te Volkel (nu Recreatiepark BillyBird). Men houdt zich bezig met de inventarisatie en registratie van de daar broedende oeverzwaluwen. Daarnaast wordt regelmatig onderhoud uitgevoerd aan de oeverzwaluwenwand en observatiehut. Sinds enkele jaren is er ook een natuurlijke broedwand bij de Kleuter aangelegd. Een gratis brochure is verkrijgbaar.

Coördinator Marc Poulussen, telefoon: 0413-274046

WERKGROEP UILEN

Het plaatsen en onderhouden van nestkasten in kerken, boerderijen en schuren is een van de belangrijkste taken van deze werkgroep. Momenteel heeft de werkgroep de beschikking over ca. vijftig kerkuilenkasten, die verdeeld zijn over Uden, Volkel/Odiliapeel en Boekel/Venhorst. Alle broedgegevens worden geregistreerd en aan de betreffende instanties doorgegeven. Daarnaast het geven van advies aan belangstellenden.

Coördinator John Opdam, telefoon: 0413-255179

WERKGROEP NESTKASTEN

Deze werkgroep verschaft nestgelegenheid aan vogels en dan met name holenbroeders, zoals Koolmees, Pimpelmees en Zwarte Mees, Gekraagde Roodstaart, Vliegenvanger etc. Dit gebeurt door diverse soorten nestkasten te maken en op geschikte locaties te bevestigen. Op dit moment heeft de werkgroep het beheer over zo'n zeshonderd nestkasten. Tevens het inventariseren en administreren van broedgevallen.

Coördinator Leo Ballering, telefoon: 0413-368248

WERKGROEP STOOTVOGELS

Naast het inventariseren van een zestal soorten stootvogels, welke in de Maashorst voorkomen, wordt aandacht besteed aan het maken en plaatsen van nestkasten of horsten, alsmede het controleren en registreren ervan. Verder is het doorgeven en assisteren bij het ringen van de jongen ook een taak van de groep. Het betreft hier voornamelijk de Buizerd, Havik, Sperwer, Torenvalk, Wespandief en Boomvalk.

Coördinator William van der Velden, telefoon: 0413-343308

WERKGROEP CLUBBLAD / PUBLICITEIT

Een belangrijk communicatiemiddel binnen de Vogelwacht is 'Het Bruujssel'. Dit clubblad wordt viermaal per jaar uitgebracht in een oplage van ca. 300 exemplaren. Hierin is veel te lezen over de diverse activiteiten binnen de vereniging. Verder verzorgt de werkgroep alle publiciteit rondom de activiteiten die op touw worden gezet. Dit resulteert in diverse berichtgevingen in de dag- en weekbladen, kabelkranten, radio en televisie.

Coördinator Peter Noy, telefoon: 0413-251691

WERKGROEP STICHTING VRIJWILLIG LANDSCHAPSBEHEER UDEN

Deze werkgroep bestaat inmiddels 25 jaar en is sinds december 2013 een zelfstandige stichting geworden. Zij houdt zich bezig met behoud, herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen in de omgeving van Uden. Hiertoe worden o.a. wilgen geknot, elzensingels teruggezet en poelen gegraven. Daarnaast participeert het VLU in de Stichting Udense Kersenboomgaard. Zij onderhoudt daartoe een kersenboomgaard aan de Patrijsweg te Uden.

Coördinator Willem Peters, telefoon: 0413-252529

WERKGROEP JEUGDVOGELWACHT UDEN E.O.

De Jeugdnatuurgroep is een zelfstandige werkgroep binnen Vogelwacht Uden. Zij is bedoeld voor jongeren tussen de pakweg acht en vijftien jaar en heeft als doel de jeugd kennis te laten maken met alle facetten van de natuur. Iedere derde zaterdagmorgen van de maand trekt men het veld in om naar vogels te kijken, bomen te herkennen of paddenstoelen te zoeken. Men tracht het besef en waardering voor de natuur bij de jeugd te vergroten. Zij gaan daarbij 'echt naar buiten'!

Coördinator Peter van de Braak, telefoon: 0413-253586

WERKGROEP SENIOREN.

Een actieve groep senioren binnen de Vogelwacht die iedere maandagmorgen in de Maashorst gaat wandelen voor het sociale contact maar ook om van de natuur (flora en fauna) te genieten. Daarnaast wordt assistentie verleend bij het maken van diverse soorten nestkasten en helpt men mee met de verschillende werkgroepen. Ook wordt ondersteuning verleend bij het uitvoeren van inventarisatiewerkzaamheden. De minimum leeftijd voor deelname is 55 jaar.

Coördinator Wil Verbossen, telefoon: 0413-268414

WERKGROEP NATUUR & MILIEU

Een gezamenlijke werkgroep met het IVN-Uden. Het doel van deze werkgroep is om natuur- en milieuplannen van bijvoorbeeld de Gemeente Uden of provincie te toetsen en van commentaar te voorzien. Kansen en bedreigingen op natuurgebied worden besproken en waar nodig actie ondernomen. Daarnaast wordt onder andere flora- en faunaonderzoek verricht in de verschillende natuurgebieden met als doel het geven van beheeradviezen.

Coördinator Joep van Lieshout (a.i.) telefoon: 0413-269153

Doe mee en meld je aan!

*Iedere werkgroep kan wel extra hulp gebruiken. **♂**Vele handen maken immers licht werk! Wanneer je interesse hebt om mee te doen of eerst meer informatie wilt hebben, neem dan telefonisch contact op met de desbetreffende werkgroepcoördinator. Zij staan je graag te woord (alvast bedankt)!*

Wat doet Vogelwacht Uden e.o.?

Vogelwacht Uden e.o. (en omgeving) is een zelfstandige vereniging die zich actief inzet voor alle, in de vrije natuur, levende vogels. De belangrijkste doelstellingen zijn:

- Directe bescherming van vogels en hun biotoop;
- Het behouden en creëren van nestgelegenheid voor vogels;
- Belangstelling kweken voor vogels bij een groot publiek;
- Deelname aan landelijke en provinciale activiteiten met betrekking tot vogelstudie en inventarisatie.

Om de doelstellingen te realiseren worden tal van activiteiten georganiseerd, waaronder:

- Publiekswandelingen zowel in het Udense Maashorstgebied als de omliggende dorpen;
- Excursies naar waardevolle natuurgebieden in Nederland en ook daarbuiten;
- Film- en dia-avonden in het eigen clubgebouw, de Groenhoeve;
- Vogelcursussen voor leden en niet-leden;
- Houden van lezingen voor scholen, verenigingen en instanties;
- Geven van voorlichting op tentoonstellingen en open zondagen;
- Verzorgen van publicaties in diverse media en tijdschriften.

Naast de hierboven genoemde educatieve middelen verleent Vogelwacht Uden ook daadwerkelijke hulp aan de vogels door middel van:

- Het plaatsen en onderhouden van nestkasten (zang-, stootvogels en uilen);
- Herstel en beheer van kleinschalige natuurgebieden in Uden en omgeving;
- Beheer en onderhoud van de kunstmatige oeverwaluwenwand op het Recreatiepark Hemelrijk;
- Het plaatsen van nestbeschermers voor weidevogels;
- Wintervoeding aan vogels in nood (in geval van strenge en langdurige vorst).

Andere activiteiten van de Vogelwacht zijn:

- Het inventariseren van diverse (broed)vogelsoorten in het Maashorstgebied;
- Het opstellen van beleidsplannen en aanbevelingen ten aanzien van Gemeentes en Overheden om zodoende voor de belangen van de natuur en in het bijzonder de vogels op te komen;
- Ten behoeve van Vogelwacht Uden, IVN-Uden en de Kinderboerderij het exploiteren en onderhouden van het gezamenlijke onderkomen, de Groenhoeve;
- Het plaatsen van schuil- en observatiehutten;
- In samenwerking met het IVN-Uden actief deelnemen aan Stichting Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (SVLU). Het behouden en herstellen van kleine landschapselementen in Uden en omgeving;
- Het samenstellen en uitgeven van een eigen verenigingsblad 'Het Bruujssel'.

Vogelwacht Uden werkt samen met provinciale en landelijke organisaties op het gebied van:

- Inventarisaties, waaronder het Broedvogel Monitoring Project (BMP), wintervogeltellingen en de Vogeltrek-teldag in de Maashorst;
- Het ringen en registreren van o.a. stootvogels, Kerkuilen en zangvogels;
- Controle op de naleving van de (nieuwe) Vogelwet.

Wilt u actief meedoen of een financiële bijdrage geven?

- De jaarcontributie bedraagt € 14,- per persoon.
- Gezinsleden betalen € 6,-
- Het éénmalig inschrijfgeld bedraagt € 2,50
- Per adres ontvangt men ieder kwartaal 'Het Bruujssel'.

Voor inlichtingen en lidmaatschap:

- Secretariaat: José Escher, Kruisstraat 13 - 5388 CH Nistelrode.
Telefoon: 0412-650180 of E-mail: secretariaat@vogelwachtuden.nl

Website Vogelwacht Uden: www.vogelwachtuden.nl

Clubgebouw: De Groenhoeve, Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij). Telefoon: 0413-250047.

Grote bonte specht

Vogelwacht Winkel

de lente begint

De winkel is er voor leden. Een nieuwe lente, een nieuw geluid.

Wij kunnen u helpen optimaal te genieten van dit mooie jaargetijde. Hier vindt u een kleine selectie. Ziet u iets niet

neem dan gerust contact op met de winkel:

winkel@vogelwachtuden.nl of kijk op de website voor een uitgebreider overzicht

<http://www.vogelwachtuden.nl/index.php/home/winkel>

Vogelzang van Nederland

Kijken naar vogelgeluiden? Dit is het beste boek voor vogelzang in Nederland van Dick de Vos en Luc de Meersman. Prettig geschreven, erg overzichtelijk en 100 soorten. Wordt, vanwege succes, in het voorjaar 2015 opnieuw uitgebracht
Ledenprijs (verwacht): **€ 27,50**

T-shirt Vogelwacht Uden

Met dit T-shirt in navy blue en officieel logo van de Vogelwacht Uden kunt u voor de dag komen. Zowel verkrijgbaar in heren- als damesmodel. Als u uw gewenste maat doorgeeft hijsen wij u in dit jaloersmakende T-shirt. Ledenprijs: **€ 15,00**

Nieuwe zakgids vogels

Compact, maar wel 450 Europese vogels. Past in de binnenzak van uw jas. Met foto's.
Ledenprijs: **€ 13,50**

Draagriem voor uw verrekijker

Deze comfortabele draagriem zorgt dat uw kijker altijd voor het grijpen is. Geschikt voor elke verrekijker. Ledenprijs: **€ 12,00**

Wist u dat:

U altijd boeken kunt bestellen bij de Vogelwachtwinkel. Bijvoorbeeld van uw vakantiebestemming. Binnenkort komt de winkel met een lijst met suggesties voor leden.

De Vogelwachtwinkel bevindt zich fysiek bij:

Koos Doorten

Kruisstraat 13, 5388 CH Nistelrode

Telefoon: 0412-650180

Tip!

Heeft u een suggestie voor een artikel waar veel leden van de vogelwacht plezier van kunnen hebben? Laat van u horen. Wij gaan graag aan de slag met suggesties van u.

Foto Rooijmans

www.fotorooijmans.nl

Markt 10 - 6021CD - Budel

tel. 0495-494890

h.rooijmans1@chello.nl

Al vele jaren zijn wij het adres voor Swarovski verrekijkers, Spottingscopes en toebehoren.

Met gedegen advies en eindeloos geduld staan we u terzijde in uw keuze voor het juiste Swarovski produkt.

Een produkt dat beschouwd mag worden als de "Rolls Royce" onder de optiek. De "EL-serie" bijvoorbeeld wordt op 140 punten op kwaliteit gecontroleerd. Daardoor ontstaat een produkt waarop met een gerust hart 30 jaar garantie wordt gegeven (10 jaar bij spotting scopes)

SWAROVSKI OPTIK DIGISCOPING

Dankzij de DCA, DCB en TLS800 gaat voor u de fascinerende wereld van SUPER-TELE-FOTOGRAFIE open.

Met gemak haalt u uw moeizaam te benaderen object 40,...50,...60 maal dichterbij. Vogels en wild fotograferen was nog nooit zo gemakkelijk.

Met 30 jaar ervaring in fotografie kunnen wij u uiteraard een schat aan informatie en adviezen verstrekken, waardoor goede resultaten meteen haalbaar zijn.

Het assortiment van Swarovski omvat meer dan 25 kijkers en telescopen.

Nobru
TECHNISCH PERSONEEL BV

Dé specialist voor technische functies

- **Opdrachtgevers** kunnen vacature(s) voorleggen aan Nobru waarna zij zich toelegt op het, binnen de gestelde termijn en budget, adequaat vervullen van de personeelsbehoefte.
- **Werkzoekenden** met een technische of technisch/commerciële achtergrond kunnen bij Nobru terecht voor advies en bemiddeling naar een duurzame baan bij een van haar opdrachtgevers.

De belangrijkste vakgebieden waarbinnen Nobru Technisch Personeel werkzaam is, zijn:
Elektrotechniek, Werktuigbouwkunde, Bouwkunde en Civiele Techniek.

Nobru Technisch Personeel B.V.
Rondweg 73 (Poort van Uden)
Postbus 73
5400 AB Uden

Telefoon: 0413-243610
Fax: 0413-243615
E-mail: info@nobru.nl
Internet: www.nobru.nl

**HONDEN & KATTEN
SPECIAALZAAK
UDEN**

Gratis bezorgservice in Uden, Oss, Veghel, Nijmegen, Wijchen en omgeving!

Onder andere in ons assortiment:

20 kg Senior krokant:	€ 34,00
20 kg Krokante brok:	€ 25,30
20 kg Superieur Kip & Rijst (Premium):	€ 31,50
20 kg Superieur Puppy brokjes:	€ 40,75
15 kg Superieur Lam & Rijst (hypoallergeen):	€ 27,75
20 kg Sensitive No Grain (hypoallergeen):	€ 43,30
10 kg 6-Mix kattenbrokjes:	€ 19,90

en vele andere soorten; ook alles in 10 kg verpakkingen

U bent ook van harte welkom in onze winkel:
Honden & Katten Speciaalzaak 4FEEDT
Volkelseweg 26 - 5405 NA Uden

**premium honden en katten voeders,
ZO'N KWALITEIT; ZO VOORDELIG !!**

**Meer informatie en VOORDELIG online-shoppen (> 1.000 artikelen):
www.4feedt.nl Of vraag een folder aan: 0413-266 398**

Ideeën nodig voor in en om het huis?

Kom eens kijken en vraag advies én alles voor een voordelige prijs

 OOK VOOR TUINONTWERP, AANLEG EN ONDERHOUD

U zoekt een goede hovenier?

Die zijn vak verstaat en kennis van zaken heeft?

Laten we kennismaken!

Kijk ook eens op onze site.

GOORKENSWEG 1 - 5405 BV UDEN - 0413- 26 10 78 - INFO@DEKLEUTER.NL - WWW.DEKLEUTER.NL

Voor boeken en tijdschriften gaat u naar:

Boekhandel Bert van der Heijden

Mondriaanplein 12, 5401 HX UDEN

Telefoon: 0413-260907

Internet: www.libris.nl

E-mail: bertheijden@libris.nl

Ons team van bedrijfsadviseurs staat voor u klaar!

Kwaliteit, Vertrouwen & Betrokkenheid

Velmolenweg 50 5404 LD Uden 0413-268343 uden@bolkendebekker.nl	Saffierborch 26 5241 LN Rosmalen 073-6422695 rosmalen@bolkendebekker.nl
---	--

www.bolkendebekker.nl

'De Bloemenkelder'

Botermarkt 7
5404 NV UDEN

Tel.: 0413-267988
Fax: 0413-257584

Onderdeel van The Florist Bloemen en Planten

Voor meer informatie:
www.theflorist.nl

Thuis in wonen

Atriensis B.V.
Pastoor Petersstraat 170-40
Postbus 842
5600 AV Eindhoven
Telefoon: 040-2367859
Fax: 040-2364278

E-mail: info@atriensis.nl
Website: www.atriensis.nl

Th. Peters Machinale Timmerwerken

Het juiste adres voor kozijnen en trappen

Eisenhowerweg 22
5466 AC VEGHEL
Tel.: 0413-377744
Fax: 0413-354755

*Wij bieden u
met zekerheid
het beste
rundvlees uit
Nederland*

Drossaard 12, 5403 ET Uden
tel. 0413-267354
www.knobboutslager.nl

**Echte foto speciaalzaak met
internet prijzen**

Marktstraat 10 - Uden
Telefoon: 0413-263695
E-mail: verkoop@fotodevakman.nl

**Deskundig
advies
lage
prijzen**

www.fotodevakman.nl

voor wie goedkoop een camera wil kopen....

- Loonbedrijf**
- Transport**
- Opzetstation**

Duifhuizerweg 8
5406 TB Uden
Tel 0413 363785
Fax 0413 342047
info@kanters-bedrijven.nl
www.kanters-bedrijven.nl

wim de wilt
tweewielers

Tweewielers Wim de Wilt v.o.f.
Kerkstraat 4, 5401 BE UDEN

Telefoon: 0413-262620
Telefax: 0413-255560
E-mail:
tweewielerswimdewilt@gmail.com

snijders metaal

**IJZERWAREN
GEREEDSCHAPPEN
METALEN**

**Kapelstraat 1
5401 EC UDEN
Tel. 0413-262780**

**Een vertrouwd adres
voor al uw verzekeringen**

**Velmolenweg 87, Uden • Telefoon: (0413) 330999
E-mail: info@debruin.nl • Internet: www.debruin.nl**

HONDEN WASSERETTE IN ZEELAND

UNIEK IN DEZE REGIO!
DE HONDENWASSERETTE, DE PERFECTE
OPLOSSING VOOR IEDERE HONDENBEZITTER.
UW HOND WASSEN MET SHAMPOO,
ANTIVLOOIEN/TEKEN BEHANDELING EN
DAARNA DROOGFÖHNEN.
ALLES IN ÉÉN MOEITE EN GEEN ROMMEL
EN NATTIGHEID IN UW BADKAMER.
U KUNT 7 DAGEN PER WEEK TERECHT.

 WILLEMSSEN
TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117
5411 CK Zeeland Nbr
Tel (0486) 45 21 15 www.tonnywillemsen.nl

 WILLEMSSEN
TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117 - 5411 CK Zeeland Nbr - Tel (0486) 45 21 15 - www.tonnywillemsen.nl

- Verkoop van tuin- en parkmachines
 - Tuingereedschap
 - Berekening benodigdheden
 - Reparatie van tuin- en parkmachines
 - Slijpen van houtbewerking-gereedschap,
 - Veetondeuses scharen, messen, etc.
 - Levering en verkoop Shell/campinggas
 - Levering en verkoop petroleum/gasolie
 - 24uur Tamoil tankservice
- Altijd tanken via de betaalautomaat met 'n
bank/giro- of andere betaalcad

Graag tot ziens!

Openingstijden: Ma gesloten | Di t/m Do 8.00 - 18.00 uur | Vrij 8.00 - 20.00 uur | Za 9.00 - 15.00 uur

Hallo **JUMBO**

**"DE BESTE SUPERMARKT
VAN BRABANT"**

Jumbo, Roland de Laak

Drossaard 14-18

5403 ET UDEN

Telefoon: 0413-267837

COCK ULAND

de fietsenwinkel

Drossaard 47

5403 ES UDEN

Tel. 0413-267088

**Hans van den Heuvel
Machinale Timmerwerken**

*Voor al uw binnen- en
buitendeuren*

Leurke 2A

5427 EE BOEKEL

Tel.: 0492-323861

Fax: 0492-324013

Website: www.heuveldeur.nl

**Kom kijken,
ontdekken én spelen**

KINDERBOERDERIJ UDEN

**Artillerieweg 3, 5403 PB UDEN
tel : 0413 - 250047**

Open: ma- vrij vanaf 11uur.

za en zo vanaf 13.30uur.

Sluiting : zomer 17.00 uur.

Winter 16.30 uur.

www.kinderboerderij-uden.nl

